

Kalevi Kasala, Päivi Kasala, Tarja Lehmuskoski

Ortodoksinen uskontokirja

Kirkko elää

Oppikirja 6. luokalle

Esipuhe

Uusi uskontokirjasi on jatkoa Kohti kirkon elämää -kirjalle.

Tämän kirjan ensimmäinen osa kertoo Vanhan testamentin kuninkaista ja profeetoista.

Toisessa osassa saat tutustua Uuteen testamenttiin ja siihen, mitä tapahtui Palestiinassa Kristuksen ylösnousemisen jälkeen. Saat tietoa apostolien ajasta.

Kirjan kolmas osio on nimeltään Liturgiikka. Se käsittelee kirkon jumalanpalveluselämää. Opit tuntemaan kirkkoa, sen esineitä ja jumalanpalveluksia. Tutustut sakramentteihin, tavallisimpiin jumalanpalveluksiin ja vähän erikoisempiinkin kirkollisiin toimituksiin.

Kirjan sivuilla tapaat Nipa ja Nonna Noviisin, nuoret luostarikilvoittelijat. Myös Minun kirkkoni -kirjasta tuttu Katja on seurassasi.

Parhaiten opit asioita omasta kirkostasi, kun osallistut ortodoksisen kirkon elämään – ja elät sitä!

Hyviä lukuhetkiä kirjan parissa!

Tekijät

I Vanha testamentti

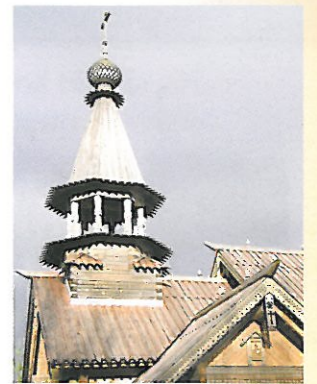
1. Tuomareista kuninkaisiin 7
2. Saul, Israelin ensimmäinen kuningas 9
3. Daavid kuninkaana 12
4. Viisas kuningas Salomo 14
5. Sananlaskut 18
6. Profeetat 19

II Uusi testamentti

7. Opetuslapset 28
8. Yksi evankeliumi, neljä evankelistaa 30
9. Apostolien aikainen maailma 33
10. Apostolien teot 36
11. Alkuseurakunta 37
12. Marttyyri Stefanos 40
13. Apostoli Paavali 42
14. Paavalin toinen ja kolmas lähetysmatka 45
15. Paavalin vangitseminen ja matka Roomaan.. 48
16. Apostoli Paavalin kirjeet 51
17. Kirkon elämä jatkui 52

III Liturgiikka

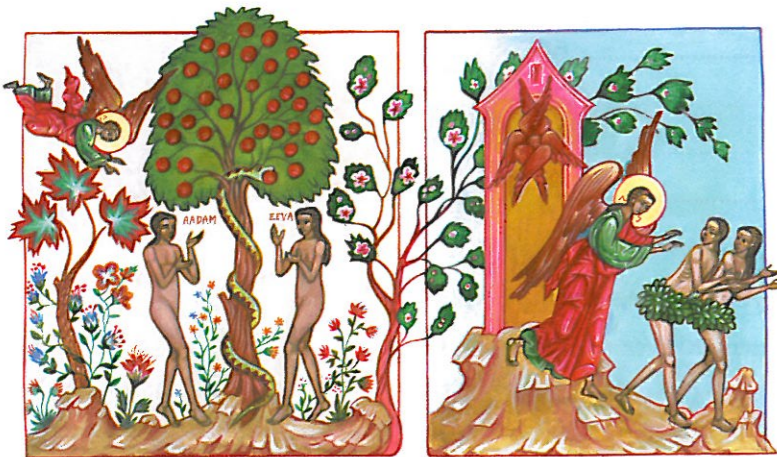
18. Kirkkorakennus 54
19. Kirkko sisältä 56
20. Alttari 63
21. Ajan pyhittäminen 65
22. Kirkkovuosi 66
23. Paastot 67
24. Juhlat 68
25. Jumalanpalvelus 70
26. Vigilia 71
27. Liturgia 75
28. Sakramentit 80
29. Kaste ja mirhavoitelu 81
30. Ehtoollinen 85
31. Katumuksen sakramentti 86
32. Avioliitto 87
33. Pappuus 89
34. Sairaanhoito 92
35. Vedenpyhitys ja rukoushetket 94
35. Hautaus ja vainajien muisteleminen 96
- Sanasto 99

I VANHA TESTAMENTTI

Luominen.

Lankeemus.

Abraham, Iisak, Jaakob.

Erämaavaellus.

1. Tuomareista kuninkaisiin 1200–1050 eKr.

Israelin kansan erämaavaellus oli pitkä. Luvattu maa valloitettiin Joosuan johdolla vasta Mooseksen kuoleman jälkeen.

Luvattu maa = Maa, jonka Jumala lupasi Abrahamin jälkeläisille.

Israelilaiset asuivat kanaanilaisten kanssa. Ympäri oli vihollisia, joista tunnetuimmat olivat filistealaiset.

Israelilaisten asuttama alue jaettiin kahdentoista heimon kesken.

Israelin heimot eli Jaakobin pojat olivat Ruuben, Simeon, Leevi, Juuda, Isaskar, Dan, Naftali, Sebulon, Gad, Asser, Joosef ja Benjamin.

Joosefin kaksi poikaa Efraim ja Manasse saivat oman alueensa.

Leeviläiset toimivat pappeina ja heillä oli omia kaupunkeja.

Leevin heimosta Aaronin jälkeläiset olivat pappeja ja muut leeviläiset toimittivat muita jumalanpalvelukseen liittyviä tehtäviä temppelissä, jossa säilytettiin liitonarkkia.

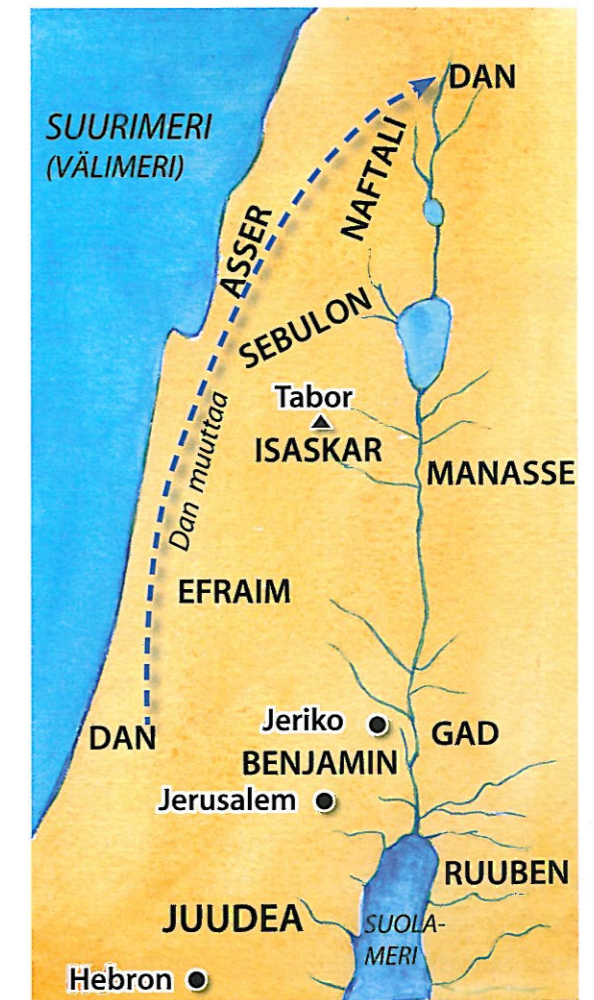
Liitonarkussa säilytettiin laintaujuja.

Kansan johtajina olivat tuomarit, joista ensimmäinen oli Joosua. Joosuan aikana valloitettiin ensimmäinen kaupunki, Jeriko, ja vähitellen suurin osa Kanaaninmaata.

Tuomareiden tehtävänä oli olla sotapäällikköinä, kun kansa joutui taisteluihin. Heidän tehtävänsä oli myös tuomita erilaisissa riita-asioissa. Tuomarit muistuttivat kansaa uskosta yhteen Jumalaan. Juuri tämä usko piti hajanaisten heimokansan jollain tavalla yhtenäisenä.

Viimeinen tuomareista oli Samuel.

Israel tuomarien aikana.

Samuel

1. Sam. 1, 3, 8, 9

Samuel kasvoi temppelissä pappi Eelin luona, jonne hänen äitinsä oli hänet tuonut.

Eräänä yönä Samuel heräsi kutsuun: "Samuel! Samuel!"

Hän juoksi pappi Eelin luo, mutta ei Eeli ollut häntä kutsunut. Poika meni uudestaan nukkumaan ja heräsi taas ääneen, joka kutsui häntä. Kun sama toistui vielä kerran, Eeli sanoi hänelle: "Kun sinua vielä kutsutaan, sano: 'Puhu, Herra, palvelijasi kuulee.'" Samuel kävi nukkumaan ja heräsi kutsuun. Hän sanoi Eelin opetuksen mukaan: "Puhu, Herra, palvelijasi kuulee." Jumala puhui Samuelille.

Aikuisena Samuel sai Jumalalta Israelin kansan kannalta tärkeitä tehtäviä.

Usein hän joutui varoittamaan kansaa epäjumalanpalveluksesta. Hänen aikaan saatiin myös tärkeä voitto filistealaisista. Samuel oli sekä pappi, tuomari että profeetta.

Kun Samuel oli iäkäs, hän asetti omia poikiaan israelilaisten tuomareiksi.

Pojat olivat huonoja tuomareita. He ottivat lahjuksia, valehtelivat ja antoivat väärää tuomioita.

Israelin heimojen vanhimmat pyysivät Samuelia valitsemaan israelilaisille oman kuninkaan, niin kuin muillakin kansoilla oli. Filistealaiset olivat taas uhka Israelin hajanaisille heimoille. Samuel tuli suruliseksi. Hän oli ajatellut, että Israelin kuningas on Jumala. Rukoiltuaan Jumalaa hän kuitenkin vakuuttui siitä, että Jumalan hyväksyi kuninkaan israelilaisille.

2. Saul, Israelin ensimmäinen kuningas

1. Sam. 9

Samuelin luokse saapui komea Benjaminin heimoa oleva nuori mies, joka etsi isänsä kadonneita aaseja. Jumala oli edeltä käsin puhunut Samuelille: "Luoksesi tulee mies Benjaminin sukukunnasta. Hänet minä olen valinnut kuninkaaksi."

Samuel voiteli Saulin kuninkaaksi ja sai kaikki israelilaisten heimot tunnustamaan Saulin kuninkuuden vuonna 1050 eKr.

1. Sam. 13

Saul oli hyvä sotapäällikkö ja saavutti useita voittoja Israelin vihollisista. Saul oli aluksi nöyrä ja kuunteli Samuelin neuvoja. Myöhemmin hänestä tuli kuitenkin ylpeä ja hän teki Jumalan tahdon vastaisesti. Kerran hän ei totellut Jumalan käskyä siinä, että kaikki taistelussa saatu omaisuus oli tuhottava ja mitään sotasaalista ei saanut ottaa. Hän otti parhaat lampaat ja karjaeläimet uhratakseen ne Jumalalle.

Silloin Samuel joutui sanomaan Saulille, että Jumala oli hyljännyt Saulin. Saul ei enää kauan olisi kuningas. Samuel kysyi: "Kumpi on Herralle mieleen, uhrit vai kuuliaisuus?" (1. Sam. 15:22)

Saul masentui. Hän ei osannut sanoa: "Minä tein väärin. Anteeksi."

Saul sai hulluuskohtauksia ja hovissa häntä pelättiin.

1. Sam. 16

Vanha Samuel sai tehtäväkseen etsiä uuden kuninkaan. Hän meni Betlehemiin Iisai-nimisen miehen luo. Iisailta oli kahdeksan poikaa. Seitsemän oli kotona, mutta nuorin oli paimenessa. Paimenpoika Daavid voideltiin salaa uudeksi kuninkaaksi.

Kuningas Saulia rauhoitti harpunoittoa. Kuningas sai tietää, että Daavid oli hyvä harpunoittaja ja hänet kutsuttiin hoviin.

Näin Daavid tutustui Sauliin ja hoviin soittamalla harppua kuninkaan rauhoittamiseksi.

Daavid ja Goljat

1. Sam. 17

Paimenpoika Daavid osoitti rohkeutta filistealaisten hyökätessä Israelin alueelle. Filistealaisilla oli pelottava sotilas, Goljat, lähes jättiläinen, joka haastoi israelilaisten puolelta jonkun taistelemaan itseään vastaan. Kukaan ei ilmoittautunut. Daavid sattui paikalle, koska oli tuomassa ruokaa veljilleen, jotka kaikki olivat sotimassa Israelin joukoissa. Hän oli itse vielä liian nuori sotimaan.

Daavid otti Goljatin haasteen vastaan. Kuningas Saul ja Daavidin veljet yrittivät saada Daavidia luopumaan taistelusta, mutta Daavid uskoi, että Jumala taistelee hänen kanssaan.

Goljat oli hämmästyksissään, kun hän näki poikasen tulevan häntä vastaan ilman aseita. *"Koirako minä olen, kun tulet minua vastaan keppi kädessä?"* (1. Sam. 17:43)

Daavid vastasi: *"Sinä tulet minua vastaan muknasi miekka, tappara ja keihäs, mutta minä tulen sinua vastaan Herran Sebaotin nimessä."* (1. Sam. 17:45)

Daavid voitti Goljatin lingolla.

linko = heittoase, jolla kivi lentää kauas ja tarkasti

Saulin kateellisuus

1. Sam. 18

Saul asetti Daavidin sotapäälliköksi. Kansa oli ihastuksissaan ja sepitti lauluja Daavidin voitoista. *"Saul kaatoi miehiä tuhansin, Daavid kymmenintuhansin"* (1. Sam. 18:7).

Saul tuli kateelliseksi Daavidin kansansuosioista. Kerran, kun Daavid soitti harppuaan masentuneelle ja synkälle Saulille, tämä heitti keihään kohti Daavidia. Daavid onnistui väistämään. Hänen elämänsä tuli hovissa mahdottomaksi. Hänen oli pakko paeta Saulia ja piiloutua.

Daavidin paras ystävä oli Saulin poika Jonatan. Heidän ystävyhteensä kuului lupaus auttaa ystävää vaaroissa ja vaikeuksissa. Kaikki hovissa tiesivät, että Saul aikoi tappaa Daavidin.

Jonatan yritti saada isänsä luopumaan Daavidin etsimisestä, mutta turhaan.

1. Sam. 24

Daavid kulki pakolaisena paikasta toiseen. Kerran hän oli uskollisten miestensä kanssa luolassa, johon Saul tuli. Saul ei huomannut luolan jatkuvan, eikä

aavistanut Daavidin olevan niin lähellä, pimeän luolan perällä. Daavid olisi voinut tappaa Saulin, mutta sen sijaan hän leikkasi Saulin viitasta palasen. Kun Saul jatkoi sotilaittensa kanssa matkaa, Daavid tuli luolan suulle ja näytti viitan palaa.

Saul pyysi Daavidia palaamaan linnaan. Hän itki ja sanoi: *"Sinä olet tänään osoittanut, että tahdot minulle vain hyvää"* (1. Sam. 24:19).

Daavid tiesi, että Sauliin ei voinut luottaa. Jonkin ajan kuluttua Saul taas etsi Daavidia surmataksaan tämän.

1. Sam. 31

Saul joutui pian taisteluun filistealaisia vastaan. Hän joutui piiritykseen. Pahasti haavoittuneena hän heittäytyi omaan miekkaansa. Hänen kolme poikaansa kaatuivat samassa taistelussa.

3. Daavid kuninkaana

2. Sam. 6

Samuel oli aiemmin voidellut Daavidin salaa kuninkaaksi. Saulin kuoleman jälkeen kansan vanhimmat hyväksyivät tämän.

Daavid teki Jerusalemistä pääkaupungin ja toi liitonarkun sinne.

Daavid oli hyvä hallitsija. Hän tiesi, että Jumala oli auttanut häntä selviytymään vaikeuksista. Daavidin ollessa kuninkaana valtakunta kasvoi suureksi ja menestyksekkääksi.

Profeetta Jesaja ennusti, että Daavidin valtakunta ei koskaan lopu. Tämän ennustuksen katsotaan tarkoittavan Kristusta, joka oli Daavidin sukua.

Daavidin rikos

2. Sam. 11

Hyväkin ihminen tekee erehdyksiä. Kuningas Daavid rakastui kauniiseen naiseen, jonka hän näki kylpevän. Nainen oli Batseba, sotapäällikkö Urian vaimo. Daavid toimi niin, että Uria joutui eturintamaan taistelussa ja kuoli. Sitten hän otti Batseban vaimokseen.

Jesaja 9:5–6a

Sillä lapsi on syntynyt meille, poika on annettu meille. Hän kantaa valtaa harteillaan, hänen nimensä on Ihmeellinen Neuvontuoja, Väkevä Jumala, lankaikkinen Isä, Rauhan Ruhtinas. Suuri on hänen valtansa, ja rauha loputon Daavidin valtaistuimella ja hänen valtakunnassaan.

2. Sam. 12

Daavidilla oli hyvä ystävä, profeetta Naatan, joka esitti hänelle kertomuksen.

Kertomuksessa rikkaalla miehellä oli paljon lampaita, mutta köyhällä vain yksi pieni karitsa, joka oli hänelle hyvin rakas. Kun rikkaalle miehelle tuli vieraita, hän teurasti köyhän miehen karitsan ja valmisti vierailleen aterian.

Tässä kohden Daavid huusi: "Niin totta kuin Herra elää, se mies, joka noin teki, on kuoleman oma." Naatan toteasi: "Se mies olet sinä. Sinä lähetit Urian kuolemaan." Kuningas ei suuttunut vaan tunnusti: "Olen tehnyt syntiä Herraa vastaan." Naatan vastasi: "Herra vapauttaa nyt sinut tästä synnistä, eikä sinun tarvitse kuolla..."

Daavidin katumus

Daavid osasi katua, tunnustaa virheensä ja syntinsä. Hän kirjoitti meille tutun psalmin 51. Psalmin otsikkona ovat sanat: Minä tunnustan syntini.

Jumala ole minulle armollinen hyväyydessäsi, pyyhi pois minun syntini suuren laupeutesi tähden. Pese minut puhtaaksi rikoksestani ja anna lankeemukseni anteeksi. Minä tiedän pahat tekoni, minun syntini on aina minun edessäni. (Ps. 51:3–5)

Daavidin katumus mainitaan myös silloin, kun me käymme synnintunnustuksella. Pappi peittää päämme epitriakilla ja sanoo: "Jumala, joka profeetta Naatanin kautta antoi anteeksi syntinsä tunnustaneelle Daavidille, ...antakoon anteeksi myös sinulle..."

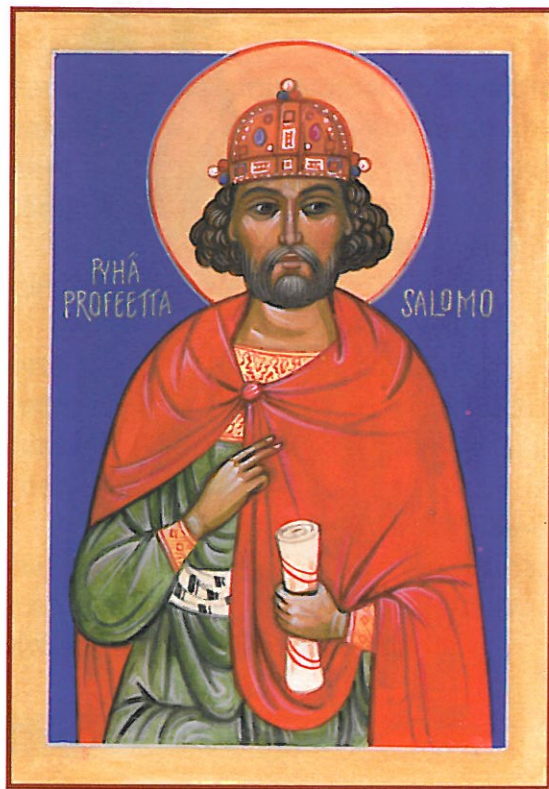
Daavidin suru

2. Sam. 18

Daavidin oma poika, Absalom, halusi nopeasti kuninkaaksi. Hän keräsi kannattajajoukon, joka valitsi hänet kuninkaaksi. Daavid ei itse halunnut taistella poikansa vastaan ja antoi sotapäälliköille ohjeen: "Kohdelkaa minun vuokseni varoensitä poikaa" (2. Sam. 18:5).

Taistelussa Absalomien joukot hävisivät. Absalomien ratsastaessa pakoan hän jäi kiharasta tukastaan kiinni puun oksaan. Silloin takaa tuleva sotapäällikkö surmasi hänet. Daavid pukeutui säkkiin ja suri poikansa kuolemaa.

4. Viisas kuningas Salomo

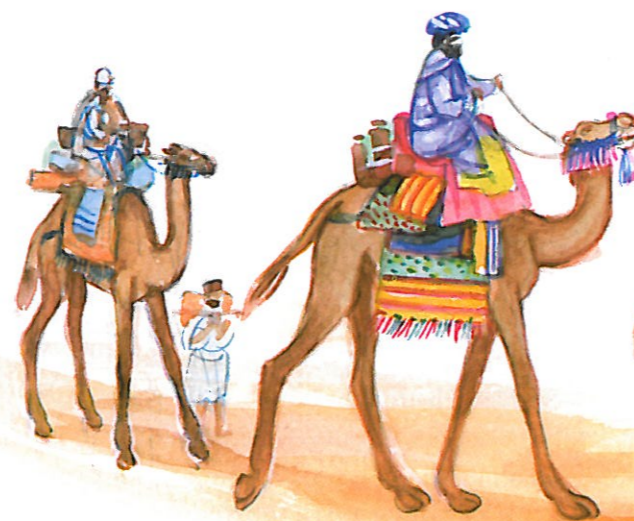

voittoa vihollisista. Hän sai Jumalalta, mitä pyysi: viisautta ja ymmärtäväisen sydämen. Hän sai myös sitä, mitä ei pyytänyt: rikkautta ja mainetta.

Omana aikanaan Salomo oli kirjallinen lahjakkuus. Hänen nimiinsä on pantu 3000 sananlaskua ja yli tuhat laulua.

Saban kuningatar

Salomon luokse tultiin kysymään neuvoa maan rajojen ulkopuoleltakin. Naapurimaiden hallitsijat tulivat keskustelemaan hänen kanssaan ja toivat suurenmoisia lahjoja. Tunnetuin näistä vierailijoista oli Saban kuningatar. Hänkin oli kuullut Salomon viisaudesta ja halusi hämmentää kuningasta viisailu kysymyksillään. Hänen seurueensa oli mahtava. Matka oli pitkä, noin 2000 km. Matkalla tarvittiin teltoja, vettä ja ruokaa. Kuningattarella oli varmasti vertaansa vailla oleva pukuvarasto

mukanaan. Kamelit toivat mausteita, kultaa ja jalokiviä lahjana Salomolle.

Saban kuningatar vakuuttui Salomon terävyydestä. Yksikään hänen kysymyksensä ei jäänyt vaille vastausta. Kuningattareen teki vaikutuksen myös Salomon palatsi ja ruuat, joita tarjottiin sekä se tapa, jolla Salomo kohteli kansaansa.

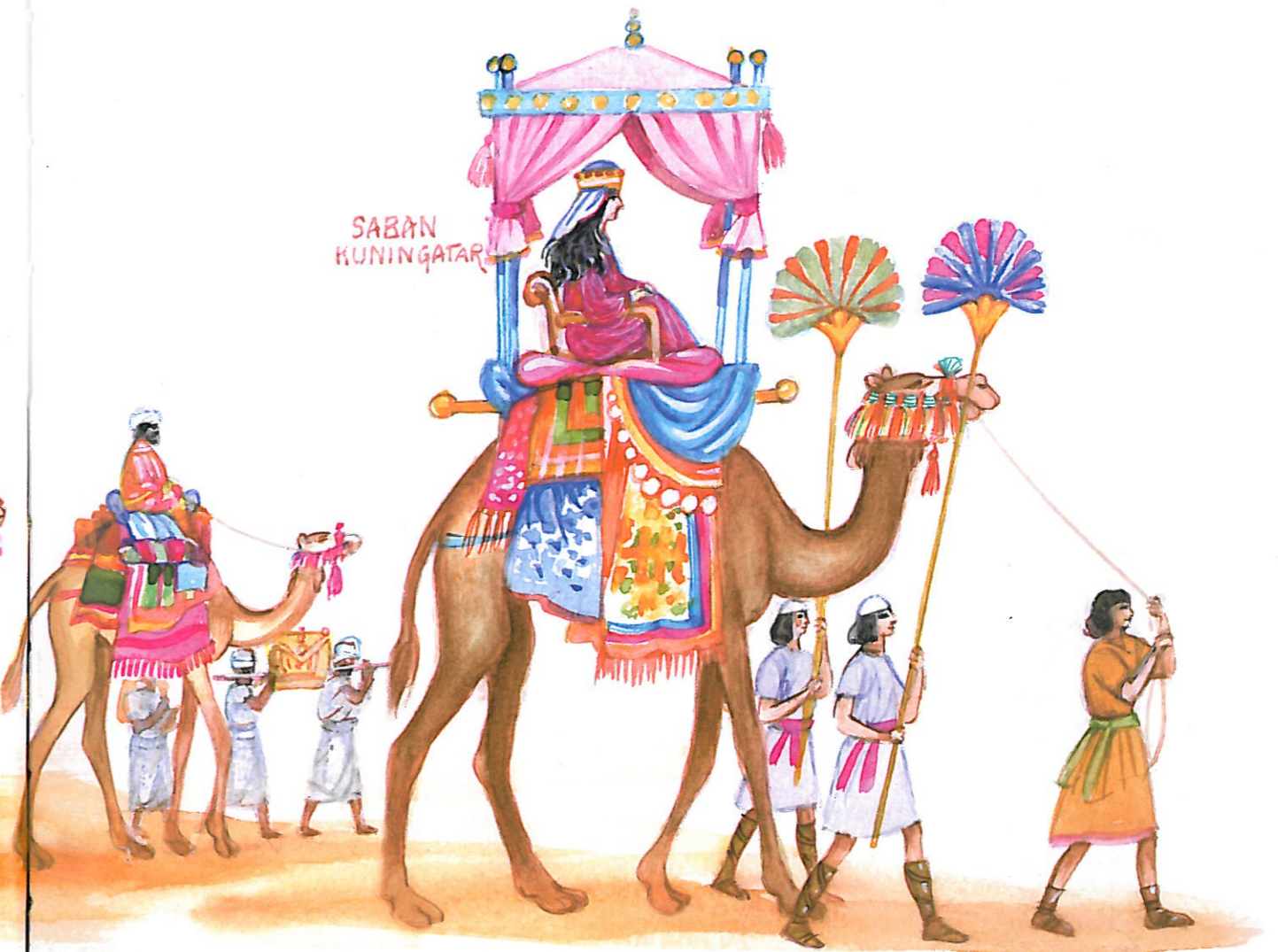
Raamatussa sanotaan, että kuningatar mykistyi ihmetyksestä ja sanoi kuninkaalle: *"Totta se oli, mitä minä maassani kuulin sinusta ja viisaudestasi. Minä en uskonut niitä puheita ennen kuin nyt tulin ja näin kaiken omin silmin"* (1. Kun. 10:6).

Salomon tuomio

1. Kun. 3

Salomon luona ei käynyt ainoastaan kuninkaallisia vaan tavallinen kansakin kääntyi häneen puoleensa kiperissä riitakysymyksissä.

Kaksi naista tuli Salomon puheille. He olivat molemmat synnyttäneet lapsen edellisenä yönä. Toisen naisen lapsi kuoli, toisen jäi eloon. He olivat ainoat huoneessa, jossa synnytys tapahtui. Kukaan ei voinut todistaa, kumman lapsi kuoli. Ja nyt riita koski sitä, että kumpikin väitti

Daavidin seuraaja oli hänen poikansa Salomo (v. 970–930 eKr). Salomosta kerrotaan, että kun hän oli kerran uhraamassa, Jumala ilmestyi hänelle unessa ja sanoi: "Pyydä, mitä haluat, niin annan sen sinulle."

Salomo pyysi: *"Herra, sinä olet tehnyt minusta kuninkaan isäni Daavidin jälkeen, vaikka olen vain nuori poika, joka ei tiedä minne mennä, mitä tehdä. Anna minulle siksi ymmärtäväinen sydän, jotta osaisin hallita ja tuomita kansaasi ja erottaisin hyvän pahasta"* (1. Kun. 3:5–9).

Kuninkaiden kirja kertoo, että Salomo ei anonut pitkää ikää, ei rikkautta eikä

elossa olevaa lasta omakseen. Salomo kuunteli naisten riitaa ja huutoa. *"Hakekaa minulle miekka, halkaiskaa lapsi kah-tia ja antakaa toinen puoli toiselle ja toinen toiselle."* Silloin toinen äiti hätääntyneenä pyysi kuningasta antamaan lapsen toiselle äidille. Toinen ei piitannut kuninkaan uhkauksesta. Salomo sanoi: *"Antakaa lapsi sille, joka vastusti lapsen tappamista"* (1. Kun. 3:16–28).

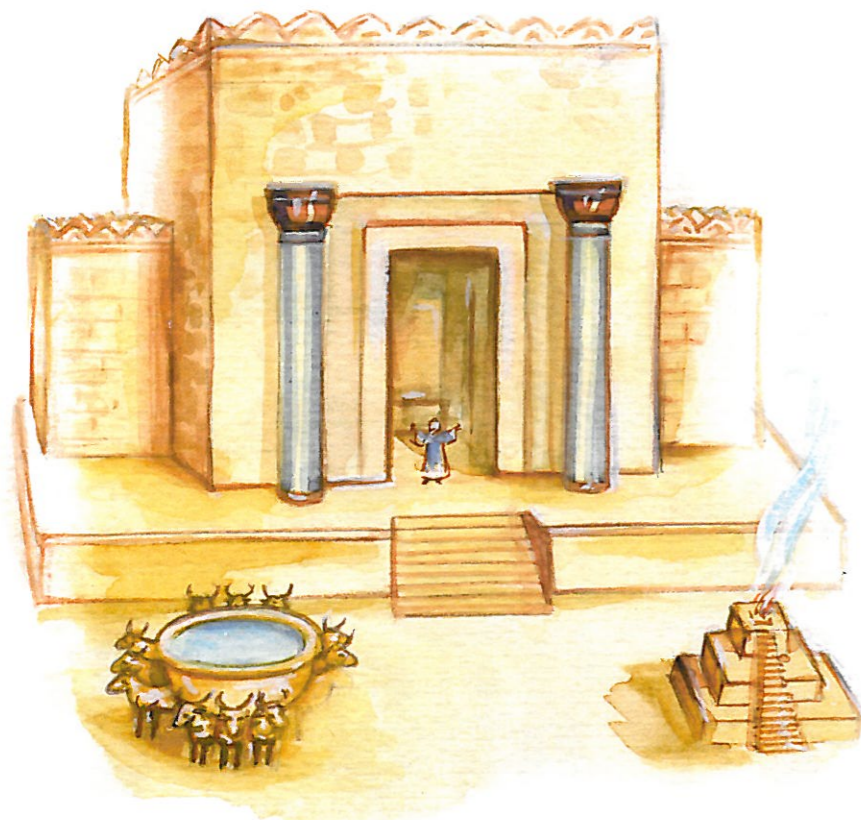
Jerusalemin temppeli

1. Kun. 6

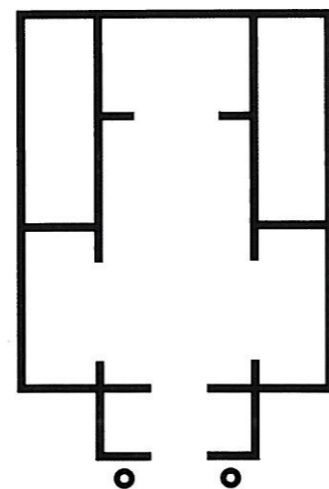
Israelin kansan mielestä suurinta, mitä Salomo teki, oli loistavan Jerusalemin temppelin rakentaminen.

Temppeli rakennettiin hohtavasta kalkkikivestä. Temppeli oli 60 kyynärää pitkä, 27 kyynärää leveä ja 15 kyynärää korkea.

Kyynära on kyynärpään ja keskisormen pään välinen mitta, n. 50 cm.

Jerusalemin temppeli ulkoa.

Salomon temppelin pohjapiirros.

Temppeli jakaantui kolmeen tilaan; eteiseen, pyhään ja kaikkein pyhim-pään. Pyhä oli sisältä päällystetty kokoa-nan puulla, lattia oli syypessyä ja seinät setripuuta. Seiniin oli kaiverrettu keru-beja, palmunlehviä ja kukkia. Siellä oli suitsutusalttari, jossa suitsutettiin aa-mulla ja illalla.

Ikkunattomaan kaikkein pyhimpään johtivat puuportaat. Kaikkein pyhin oli täysin kullattu. Siellä säilytettiin is-raelilaisten arvokkainta omaisuutta, liitonarkkia, joka sisälsi laintaulut. Liitonarkkia vartioivat kullatut suuret kerubit. Arkku oli merkki liitosta, jonka Jumala oli tehnyt oman kansansa, Israe-lin, kanssa. Temppelirakennuksen ulko-puolella oli uhrialttari ja suuri vesiallas, vaskimeri.

Temppelin suuressa vihkiäisjuhlassa kuningas Salomo astui Herran alttarin eteen ja rukoili:

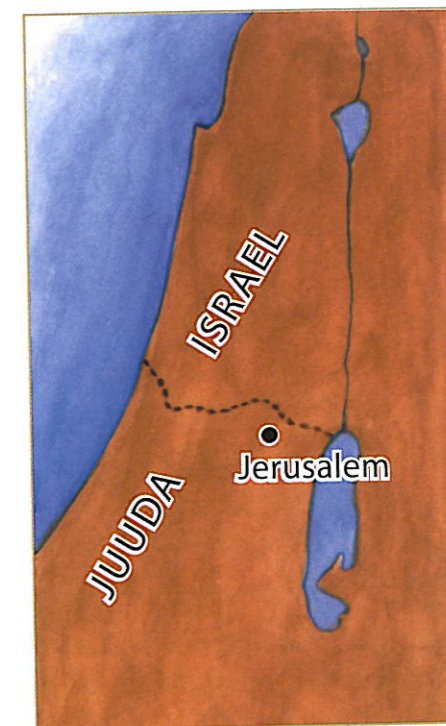
"Mutta asuisiko Jumala maan päällä? Taivasten taivaatkaan eivät ole sinulle kyllin avarat – miten tämä temppeli, jonka olen rakentanut! Herra, minun Jumalani! Käänny kuitenkin palvelijasi puoleen ja kuule nöyrä pyyntöni, kun nyt hartaasti rukoilen sinun edessäsi. Pidä päivin ja öin silmissäsi tämä temppeli, paikka, jossa olet sanonut nimesi asuvan. Kuule, mitä palvelijasi tähän paikkaan päin kääntyneenä rukoilee. Kuule palvelijasi ja kansasi Israelin pyynnöt, kun me käännyimme tätä paikkaa kohti ja rukoilemme sinua. Kuule ne asuinsijaasi taivaaseen, kuule ja anna anteeksi!" (1. Kun. 8:27–30)

Juuda ja Israel

Salomon aika oli mahtavuuden aika israelilaisille. Loistolla oli kuitenkin hintansa. Kuninkaan rakentamat temppeli, palatsi ja hovin muut rakennukset vaativat paljon rahaa. Suuren armeijan ja hovin ylläpito oli raskasta. Kansa joutui maksamaan kaiken.

Salomon kuoleman jälkeen hänen poikansa Rehabeam joutui raskaasti toteamaan, että valtakunta jakaantui kah-tia; Juudan ja Israelin valtioihin.

Israelin valtiollinen suuruus oli ohi.

5. Sananlaskut

Sananlaskut on koottu kirjaksi 400–300-luvulla eKr.

Sananlaskujen kirjoittajaksi mainitaan Salomo. Salomo onkin yksi kirjoittajista. Monet muutkin ovat laatineet sananlaskuja ennen ja jälkeen Salomon ajan.

Israelin naapurikansoillakin oli samantapaisia opetuksia. Sananlaskujen tekijät haluavat näyttää oikean ja väärän iskevällä tyyllillä, usein hauskaasti ja niin lyhyesti, että lausetta voi mielessään pohtia.

Suurinta viisautta on Jumalan sanan toteuttaminen omassa elämässä.
Herran pelko on viisauden alku. (Sananl. 9:10)

Vanhempien kunnioitusta pidetään tärkeänä.
Huono ja häpeämätön se poika, joka isäänsä lyö ja äitinsä häätää. (Sananl.19:26)

Rauhaa ja hiljaisuutta ihannoidaan.
Parempi leipäkannikka ja rauha kuin juhlapidot ja riita. (Sananl. 17:1)
Viinissä on rehentely, oluessa rettelö, päihtyneenä hoippuva on älyvä vailla. (Sananl. 20:1)

Anteeksiantaminen kuvaa myös ihmisen viisautta.
Viisaus tekee ihmisen pitkämieliseksi, kunnia sille, joka loukkauksen unohtaa. (Sananl. 19:11)

Ylpeydestä on monia sananlaskuja.
Pöyhkeys vie perikatoon, ylpeys käy lankeemuksen edellä. (Sananl. 16:18)
Jos mielit kerskua – syyttä tai syyttää – pane käsi suullesi ja ole vaiti. (Sananl. 30:32)

Monet ihmiset eivät osaa ottaa oppia erehdyksistään.
Jos kirnuat kermaa, tulee voita, jos väännät nenää, tulee verta, jos lietsot vihaa, tulee sota. (Sananl. 30:33)

Kuin koira, joka palaa oksennukselleen, on tyhmä, joka toistaa tyhmyksiään. (Sananl. 26:11)

Eläimiä ei pidetä tyhminä. Eläimistä voidaan ottaa oppia.
Mene, laiskuri, muurahaisen luo, katso sen aherrusta ja ota opiksesi. (Sananl. 6:6)

Sananlaskut sopivat moniin eri tilanteisiin.
Kultaomenia hopeamaljoissa ovat oikeaan aikaan lausutut sanat. (Sananl. 25:11)
Veden kalvossa näet kasvosi, lähimmäisessä näet sydämesi. (Sananl. 27:19)
Kuin heiluva hammas ja horjuva jalka on ystävä, joka hädässä pettää. (Sananl. 25:19)

6. Profeetat

Profeetta Elian ikoni Hangon kirkosta.

Profeetat olivat Jumalan tahdon julistajia. He olivat Israelin kansan omatunto.

Profeetat puolustivat köyhiä ja sorrettuja. Usein he jylsivät epäjumalanpalvelusta vastaan ja totesivat, että siitä seu-

raa rangaistus. Mutta silloin, kun kansaa kohtasi onnettomuus, profeetat lohduttivat ja antoivat toivoa paremmasta huomisesta.

Profeetta Elia (n. 800 eKr.)

1. Kun. 16, 17

Profeetta Elia vaikutti Israelissa kuningas Ahabin aikana. Kuningas Ahab oli ottanut puolisoikseen foinikialaisen prinsessa Isebelin, joka oli Baalin palvelija. Baal oli sateen ja hedelmällisyyden jumala. Avioituttuaan Ahabin kanssa Isebel toi mukanaan Baalin pappeja sadoittain ja vähitellen surmautti Jahven papit ja ne Jahven palvelijat, jotka eivät suostuneet polvistumaan Baalin edessä.

Profeetta Elia ennusti maahan kuivuuden. Hän julisti, että Jahve, israelilaisten Jumala, on elämää antavien sateiden Herra.

1. Kun. 18

Kuivuus kesti ainakin vuoden, ehkä jopa kaksi ja puoli vuotta. Koko sen ajan Elia oli etsintäkuulutettu. Kuningas Ahab ajatteli, että Elia on aiheuttanut kuivuuden, eikä ymmärtänyt itse olevansa syyppä palvellessaan vaimonsa jumalaa Baalia.

Elia tuli itse esille ja haastoi Ahabin seuraamaan hänen ja Baalin profeettojen taistelua Karmelinvuorella.

Vuorella oli Elia ja 450 Baalin profeettaa ja 400 Astarten profeettaa.

Elia piti vuorella puheen kansalle: *"Kuinka kauan te horjutte puolelta toiselle? Jos Herra on Jumala, seurakaa häntä, jos taas Baal, seurakaa sitten häntä!"* (1. Kun. 18:21)

Elia ehdotti koetta, jonka avulla katsottaisiin, kumpi syyttää uhrialttarin tuleen, Baal vai Israelin Jumala, Jahve.

Baalin profeetat rakensivat alttarin, ottivat sonnin ja laittoivat sen polttopuiden päälle. Tulta ei sytytetty.

Baalin profeetat huusivat aamusta keskipäivään: "Baal, Baal, vastaa meille!" He

hyppivät alttarin ympärillä ja Elia pilkkasi heitä: "Huutakaa kovempaa! Jospa hän on matkoilla? Ehkä hän nukkuu ja herää kohta?"

Huuto kiihtyi ja Baalin profeetat viilsivät itseään miekoilla ja keihäillä ja olivat ihan verisiä.

Lopulta Elia kutsui kansan luokseen. Elia korjasi Herran alttarin, joka oli aiemmin rikottu. Hän kaivoi ojan sen ympärille ja laittoi polttopuut ja sonnin paloitetun alttarille ja valutti vettä alttarin päälle ja ojaan.

Elia käänsi katseensa ylös ja rukoili: "Vastaa minulle Herra, jotta tämä kansa oppisi, että sinä Herra olet Jumala!"

Herran tuli iski alas. Uhrista, polttopuista ja vedestä ei jäänyt mitään jäljelle. Kansat heittäytyi maahan ja huusi: "Herra on Jumala! Herra on Jumala!"

Ennen kuin kuningas Ahab ehti palatsiinsa, tuli rankka sade.

Baalin profeetat hävitettiin Israelista.

Jumala puhuu

1. Kun. 19

Elia joutui kärsimään kuningatar Isebelin raivosta. Isebel uhkasi tappaa Elia. Elia pakeni neljäkymmentä päivää ja neljäkymmentä yötä ja saapui Hoorebin vuorelle. Hän oli masentunut ja halusi kuolla. Hän puhui kansan uskottomuudesta ja epäjumalanpalveluksesta. Hän koki olevansa ainoa, joka enää uskoi Herraan. Elia sanojen jälkeen kulki vuoren poikki hirveä myrsky, joka murskasi kiviä. Herra ei puhunut myrskyssä. Sitten tuli maanjäristys, joka vavisutti vuorta. Herra ei puhunut maanjäristyksessä. Sen jälkeen tulenlieska pyyhki vuoren yli. Herra ei ollut tulesakaan. Tulen jälkeen kuului hiljaista

Kristuksen kirkastumisen juhla on 6.8. Ikonissa Kristuksen kanssa ovat Mooses ja Elia.

huminaa. Elia peitti kasvonsa viitallaan. Jumala puhui. Elia sai uuden tehtävän voidella kuninkaaksi Jehu, Nimsin poika, ja kutsua seuraajakseen profeetan tehtävään Elisa.

Tuliset vaunut

2. Kun. 2

Profeetta Elia voiteli Jehun kuninkaaksi.

Elia ja Elisa kulkivat yhdessä. Elia valmisti Elisaa profeetan tehtävään. Tulihevosten vetämät vaunut erottivat miehet ja Elia astui vaunuihin. Elia ja vaunut katosivat tuulenpyörteen mukana. Elisalle jäi profeetta Elia viitta.

Profeetta Elia päivän eli Iljan päivä on 20.7.

Profeetta Jesaja (n. 700 eKr.)

Profeetta Elia ajoista oli kulunut yli sata vuotta.

Juudan kuninkaan hovissa oli virkamies nimeltä Jesaja. Hänen elämänsä muuttui täysin, kun Jumala ilmestyi hänelle Jerusalemin temppelissä. Hän näki Jumalan valtaistuimellaan serafien ympäröimänä. Kuului huuto: *"Pyhä, pyhä, pyhä on Herra Sebaot, Hänen kirkkautensa täyttää kaiken maan."* (Jes. 6:3).

Temppelin seinät vapisivat, savua oli kaikkialla. Jesaja tunsu itsensä Jumalan edessä syylliseksi, huonoksi ihmiseksi. Yksi serafeista lensi hänen luokseen kädessään hehkuva hiili ja kosketti sillä hänen huuliaan ja hän tunsu puhdistuvansa.

Jes. 5

Kuului ääni: 'Kenet minä lähetän?'

Jesaja vastasi: 'Tässä olen, lähetä minut!'

Kun Jesaja lähti temppelistä, hän näki kaiken uudella tavalla. Kansa uhrasi pakanallisille jumalille, Baalille ja Astartelle, saadakseen parempaa satoa. Ensimmäinen käsky, "Minä olen Herra sinun Jumalasi. Älä pidä muita jumalia", oli taas unohdettu.

Jesaja huomasi kuinka rikkaat rikastuivat. Esimerkiksi, kun köyhä maanviljelijä ei pystynyt maksamaan velkaansa, koko hänen maansa liitettiin rikkaan maanomaisuuteen. Sellainen, jolla oli rahaa, saattoi lahjoa todistajat ja hän voitti asiansa vaikka olisi ollut täysin väärässä.

Jesajan aikakin oli kansainvälisiä konflikteja. Kaupunkeja varustettiin sodan varalta ja yritettiin tehdä ulkopoliittisia sopimuksia. Jesaja varoitti kansaa ja totesi, että ainoa toivo on Jumalassa. Jesaja ennusti, että kansa joutuu pakkosiirtolaisuuteen, josta myöhemmin palaa vain osa kansasta. Häntä ei kuitenkaan uskottu.

Profeetta Jesajaa pidetään profeettojen kuninkaana. Hän ennusti pitkälle tulevaisuuteen. Hän ennusti, että Daavidin suvusta tulee kuningas, Messias, joka on oikeudenmukainen hallitsija.

Hän ennusti ajasta, jolloin sota-aseet ovat tarpeettomia. Sotaa ei ole.

Jouluna kuulemme Jesajan ennustuksen:

"Herra itse antaa teille merkin: neitsyt tulee raskaaksi ja synnyttää pojan ja antaa hänelle nimen Immanuel" (Jes. 7:14).

Immanuel = Meidän kansamme on Jumala.

Pakkosiirtolaisuus eli Babylonian vankeus

2. Kun. 17

Kuningas Salomon ajan jälkeen kahtia jakautunut valtio ei pystynyt taistelemaan ulkopuolisia voimakkaita vihollisia vastaan.

Ensin Assyria valloitti Israelin ja vei sen kansan pakkosiirtolaisuuteen 700-luvulla eKr.

2. Kun. 24, 25

Seuraavalla vuosisadalla Babylonian kuningas voitti Assyrian ja siirsi myös Juudan väestön Babyloniaan tekemään orjatyötä.

Jerusalemin temppeli tuhouttiin ja koko kaupunki oli raunioina. Juutalaisten asuinalueelle siirrettiin muita valloitettuja kansoja. Monet pakkosiirtolaisuuteen siirretyt unohtivat kotimaansa, menivät naimisiin uudessa maassa sen maan asukkaiden kanssa, alkoivat palvella heidän jumaliaan ja noudattaa maan tapoja. Juudan väestö kuitenkin ryhdistäytyi. He näkivät, että profeetat olivat olleet oikeassa. He rakensivat rukoushuoneita eli synagogia ja sapattina he kokoontuivat niihin. Juutalaiset kieltäytyivät työnteosta sapattina, eivät kumartaneet hallitsijan patsasta tai muita epäjumalia ja säilyttivät omat ruokatapansa. He ikävöivät takaisin kotimaahansa.

Babylonian vankeudessa profeetta Jesaja ennustaa tulevasta Herran palvelijasta. *"Hyljeksitty hän oli, ihmisten torjuma, kipujen mies, sairauden tuttava, josta kaikki käänisivät katseensa pois. Halveksittu hän oli, me emme häntä minään pitäneet, ja kuitenkin hän kantoi meidän kipumme, otti taakakseen meidän sairautemme. Omista teoistaan me uskoimme hänen kärsivän rangaistusta, luulimme Jumalan häntä*

niistä lyövän ja kurittavan, vaikka meidän rikkomuksemme olivat hänet lävistäneet ja meidän pahat tekomme hänet ruhjoneet. Hän kärsi rangaistuksen, jotta meillä olisi rauha, hänen haavojensa hinnalla me olemme parantuneet". (Jes. 53:3–5)

Profeetta Jeremia (n. 600 eKr)

2. Aik. 36

Jeremia kutsuttiin profeetaksi v. 627 eKr ja hän kuoli v. 587 eKr.

Jeremia oli profeetta, jota aikalaiset vihasivat.

Kovin sanoin hän varoitti, että kansaa kohtaisi tuho, mikäli se ei kääntyisi Herran puoleen. Jeremia yritettiin murhata. Hänet heitettiin syvään liejuiseen kaivoon. Aina kun joku hänen ennustuksistaan toteutui, häntä kuitenkin kuunneltiin.

Herra, sinä olet taivutellut minua, ja minä olen suostunut! Sinä olet tarttunut minuun ja ottanut minut valtaasi. Päivästä päivään minä olen naurun aiheena, kaikki pilkkaavat minua. Aina kun avaan suuni, minun täytyy huutaa, minun täytyy kuuluttaa väkivaltaa ja sortoa! Herran sana tuo minulle pilkkaa ja herjaa joka päivä.

(Jer. 20:7-8)

Babylonian kuningas Nebukadnessar lopulta tuhosi Jerusalemin ja sen temppelin. Kansa siirrettiin pakolla Babyloniaan. Jeremia oli ainoa, joka sai itse päättää, jääkö Jerusalemiin. Jeremia päätti jäädä tuhoutuneeseen kaupunkiin sairaiden ja vanhusten kanssa, joita kuningas Nebukadnessar ei huolinut Babyloniaan.

Jeremian ennustukset pakkosiirtolaisuudesta ja Jerusalemin tuhosta olivat toteutuneet. Babyloniassa Juudan kansa muisti Jeremian ennustukset ja uskoi niihin. Jeremian ennustuksissa oli myös toivoa. Kansa tulisi palaamaan takaisin. Kerran hallitsisi jälleen Daavidin sukunnen hallitsija.

"Tämän liiton minä teen Israelin kansan kanssa tulevina päivinä, sanoo Herra: Minä panen lakini heidän sisimpäänsä, kirjoitan sen heidän sydämeensä. Minä olen heidän jumalansa, ja he ovat minun kansani. Silloin ei enää kukaan opeta toista, veli ei opeta veljeään sanoen: 'Opikaa tuntemaan Herra!' Sillä kaikki, pienimmästä suurimpaan, tuntevat minut, sanoo Herra. Minä annan anteeksi heidän rikoksensa enkä enää muista heidän syntejään." (Jer. 31:33-34)

Jeremian ennustukset kansan paluusta toteutuivat. Persian kuningas Kyyros

voitti babylonialaiset v. 539 eKr. Hän antoi vuonna 538 eKr julistuksen, jossa juutalaisille annettiin mahdollisuus palata takaisin Juudeaan ja rakentaa temppeli uudestaan. Jerusalemin temppeli valmistuikin vuonna 515 eKr.

Profeetta Daniel

Danielin kirja on nuorin Vanhan testamentin teksteistä. Se on kirjoitettu vasta 160-luvulla eKr. Tapahtumat sijoittuvat kuitenkin 500-luvulle pakkosiirtolaisuuteen. Kirja kertoo Danielista, joka on hovissa vaikuttava virkamies, profeetta ja suuri uskon sankari.

Dan. 3

Daniel toimi kuningas Nebukadnessarin hovissa, jossa hänen tehtävänä oli hoitaa juutalaisten asioita. Hänellä oli myös kolme ystävää samoissa tehtävissä.

Kuningas Nebukadnessar teetti itsensä ajan tavan mukaan suuren kultaisen kuvapatsaan. Kaikkien oli kumarrettava tätä patsasta. Juutalaisia syytettiin siitä, että he eivät kumartaneet muuta jumalaa kuin omaa jumalaansa. Eryteisesti syytettiin Danielin kolmea ystävää. Kuningas raivostui. Nuorukaiset tuotiin kuninkaan eteen. He saivat mahdollisuuden kumartaa kuvapatsasta. Jos he eivät suostuisi, heidät heitettäisiin tuliseen uuniin. Nebukadnessar totesi pilkallisesti: "Kuka jumala voi teidät pelastaa tulisesta uunista?"

Miehet vastasivat: "Jumala, jota palvelemme, pystyy pelastamaan meidät tulisesta uunista ja sinun käsistäsi. Ja vaikka niin ei kävisikään, sinun jumalaasi emme palvele."

Uuni lämmitettiin seitsemän kertaa kuumemmaksi kuin tavallisesti ja sidotut ystävykset heitettiin uuniin.

Kuningas Nebukadnessar totesi hetken kuluttua kauhistuneena: "Minä näen neljä miestä kävelemässä vapaana tulen keskellä. Kukaan ei ole vahingoittunut ja neljäs näyttää jumalolennotta." Kuningas meni uunin suulle ja pyysi miehiä tulemaan pois. Nuorukaiset astuivat tulen

keskeltä täysin vahingoittumattomina. Edes hiukset eivät olleet kärventyneet.

Silloin kuningas Nebukadnessar totesi: "Kiitetty olkoon teidän jumalanne! Hän lähetti enkelinsä ja pelasti palvelijansa! Siksi minä käsken! Kukaan ei saa loukata tätä jumalaa!"

Nuorukaiset saivat entistä suuremman vallan hoitaa juutalaisten asioita Babyloniassa.

Dan. 6

Babylonian seuraava kuningas oli Dareios. Kuningas Dareios oli erittäin tyytyväinen Danielin tapaan hoitaa virkatehtäviä. Hän päätti antaa entistä enemmän valtaa Danielille Babyloniassa. Silloin toiset hovin virkailijat alkoivat etsiä jotain, josta he voisivat syyttää Danielia. He keksivät juonen. Daniel rukoili juutalaisten jumalaa. Kuningas Dareios voisi, niin kuin sen ajan tapa oli, laatia julistuksen, että kaikkien kansalaisten tuli rukoilla yksin häntä, muussa tapauksessa heidät heitettäisiin leijonien eteen. Julistus laadittiin.

Daniel kuuli määräyksestä. Hän meni taloonsa, jonka kattohuoneen ikkunat olivat kohden Jerusalemiä. Joka päivä kolme kertaa Daniel polvistui, rukoili ja kiitti Jumalaa. Niin hän teki nytkin. Vaikoilijat ryntäsivät sisään ja totesivat Danielin rukoilevan omaa jumalaansa. He riensivät kuninkaan luokse. Kuningas tuli murheelliseksi. Hän ymmärsi, että kateus oli kaiken syynä ja että häntä oli johdettu harhaan. Silti hän ei voinut perua julistustaan. Kuningas totesi Danielille: "Sinun jumalasi, jota sinä alati palvelet, pelastakoon sinut!"

Daniel heitettiin luolaan, jossa odottivat leijonat, ja luola suljettiin kuninkaan sinetillä. Kuningas itse valvoi koko yön ja riensi aamulla luolan eteen. Daniel oli vahingoittumaton. Daniel nostettiin luolasta. Daniel ja muut juutalaiset saivat palvella omaa jumalaansa eikä tätä jumalaa saanut pilkata.

Danielin kirjassa on paljon Danielin näkyjä, jotka ovat olleet hyvin vaikeasti tulkittavissa. Monet ovat nähneet niissä en-

nustuksia sodista, valtakuntien tuhoista, hirmuhallitsijoista ja viimeisistä päivistä.

Yhä minä katselin yöllisiä näkyjä ja näin, miten taivaan pilvien keskellä tuli eräs, näöltään kuin ihminen. Hän saapui Ikiaikaisen luon. Hänet saatettiin Ikiaikaisen eteen, ja hänelle annettiin valta, kunnia ja kuninkuus, kaikkien kansojen, kansakuntien ja kielten tuli palvella häntä. Hänen valtansa on ikuinen valta, joka ei katoa, eikä hänen kuninkuutensa koskaan häviä (Dan. 7:13-14).

Israelissa oli muitakin profeettoja. Profeetta Miika eli ennen pakkosiirtolaisuutta. Hän ennusti tuhosta, mutta myös takaisinpaluusta ja rauhasta.

"Hän, Herra, ratkaisee kansakuntien riidat, hän jakaa oikeutta väkeville kansoille lähellä ja kaukana. Niin taotaan miekat auran teriksi ja keihäät vesureiksi. Yksikään kansa ei enää kohota miekkaa toista vastaan eikä harjoittele sotataitoja" (Miika 4:3).

Profeetat olivat Jumalan tahdon julistajia. Ennen kaikkea he muistuttivat uskosta ja käskyistä. Profeetat ennustivat tulevaisuudesta ja Daavidin sukuisesta kuninkaasta. Siksi juutalaiset odottivat Messiasta, kuningasten kuningasta, rauhan ruhtinasta.

Olemme kaukana rauhasta, mutta tavoite on rauhan löytäminen maailmaan.

"Sinä Betlehem, sinä Efrata, sinä olet pienin Juudan sukukuntien joukossa! Mutta sinun keskuudestasi nousee Israelille hallitsija. Hänen juurensa ovat muinaisuudessa, ikiaikojen takana" (Miika 5:1).

Betlehemissä syntyi kuningas, Messias, Kristus.

Pyhä profeetta Daniel.

II UUSI TESTAMENTTI

7. Opetuslapset

Jeesus Kristus aloitti julkisen toimintansa noin 30 vuoden iässä. Hän keräsi oppilaita ympärilleen, pienen koululuokan verran. Oppilaat olivat eri-ikäisiä, mutta eivät lapsia vaan aikuisia miehiä. He olivat tottuneet erilaisiin töihin. Oppilaat kulkivat opettajansa mukana kylästä ja kaupungista toiseen. Oppilaat eli opetuslapset näkivät outoja tapahtumia, ihmisten merkillisiä paranemisia, kuolneiden heräämisiä, myrskyn laantumisia. He kokivat, että luonnonlait saattoivat hetkellisesti muuttua. Opetuslapset oppivat puhuttelevaan Jumalaa isäksi.

Kristuksen lähimmät opetuslapset

Veljekset Simon Pietari ja Andreas; veljekset Jaakob ja Johannes, Sebedeuksen pojat; Filippus; Bartolomeus; Matteus; Tuomas; Jaakob, Alfeuksen poika; Juudas Jaakobin poika eli Taddeus; Simon Kananeus eli Kiivailija sekä Juudas Iskariot.

Matt. 17:1–13, 26:36–46.

Kristuksen läheisimmät opetuslapset olivat Simon Pietari ja veljekset Jaakob ja Johannes, Sebedeuksen pojat. Kirkastusvuorelle Jeesus otti nämä oppilaat mukaansa ja pyysi heitä Getsemaneen rukoilemaan kanssaan ennen vangitsemistaan.

Nämä opetuslapset mainitaan usein evankeliumeissa erikseen ja myöhemmin heistä tuli alkuseurakunnan keskeisiä johtohahmoja.

Simon Pietarista tiedetään eniten. Hän oli galilealainen kalastaja, joka veljensä kanssa lähti seuraamaan Jeesusta. Jeesus käytti Simonista nimeä Keefas, kallio, mutta myöhemmin apostoli Paavali käytti Simonista puhuessaan kreikkalaista sanaa Petrus (suomeksi kallio). Siitä tulee suomenkielinenkin nimi Pietari.

Pietari totesi ensimmäisenä: *"Sinä olet Messias, elävän Jumalan poika"* (Matt. 16:16).

Pietari on värikäs ja ristiriitainen persoona, joka hetkessä hyppää veneestä kävelläkseen veden päällä, mutta samassa epäusko voittaa. Hän tarttuu miekkaan puolustaakseen Jeesusta Getsemanessa mutta hetken kuluttua ei uskalla tunnustaa edes tuntevansa

Apostolien ehtoollinen, ikoni Lohjan kirkossa.

Jeesusta. Pietari osaa pyytää apua ja itkeä ja pyytää anteeksi. Pietari ei uskaltanut olla ristiinnaulitsemisessa läsnä eikä hautaamassa Jeesusta. Hän pelkäsi. Kun ylösnoussut Kristus ilmestyi hänelle, hän sai rohkeutensa takaisin. Hän oli opetuslasten ja seurakunnan johtaja.

Myöhemmin apostoli Pietari pidätettiin ja ruoskittiin useammin kuin kerran, mutta nyt häntä vahvisti tieto ylösnouksesta Kristuksesta.

Pietari matkusti Roomaan ja todennäköisesti kuoli siellä keisari Neron vainoissa ristiinnaulittuna pää alaspäin noin vuonna 64. Roomassa on Pietarin hauta ja Pietarin nimeä kantava kirkko. Koska Pietaria pidettiin Rooman seurakunnan ensimmäisenä johtajana, kaikki Rooman paavit ovat Pietarin seuraajia.

Epäröivä Pietari kasvoi nimensä ve-roiseksi uskolliseksi kallioksi, joksi Jeesus hänet nimitti.

Vanha kertomus Roomasta

Pietari oli pakomatalla keisari Neron vainojen alettua. Hän näki Jeesuksen kantamassa ristiä. Pietari kysyy: "Minne menet Herra?" Jeesus vastasi: "Menen kärsimään puolestasi toisen kerran." Pietari palasi vangittujen seurakuntalaisten joukkoon.

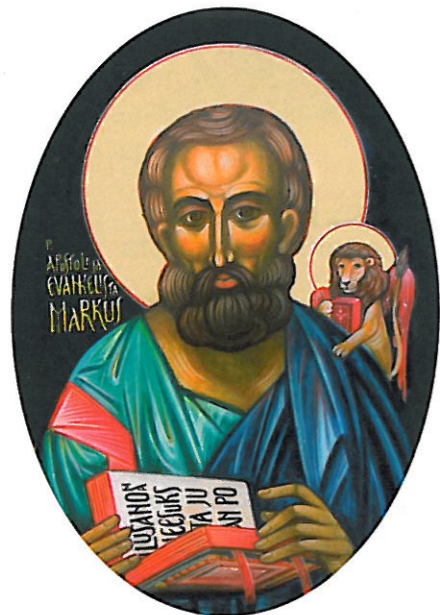
8. Yksi evankeliumi, neljä evankelistaa

Evankeliumi on ilosanoma Kristuksesta. Tästä ilosanomasta ovat kirjoittaneet evankelistat Matteus, Markus, Luukas ja Johannes. Matteus ja Johannes olivat Jeesuksen opetuslapsia.

Jeesus ei itse kirjoittanut mitään opetuksiaan ylös. Alkuseurakunnan kokouksissa opetuslapset kertoivat siitä mitä olivat kokeneet Jeesuksen kanssa. Nämä kertomukset saivat tarkasti saman muodon useasti toistettuina.

Markus

Markus kirjoitti ensimmäiseksi sen, mitä Jeesuksesta tiedettiin. Silloin oli kulunut 30 vuotta Jeesuksen ylösnousemuksesta. Opetuslapset uskoivat aluksi, että Jeesus tulee takaisin heidän elinaikanaan, joten oli tärkeää levittää sanomaa Jeesuksesta kaikkeen maailmaan. Sitten alkoi tuntua siltä, että maailma on liian

suuri eivätkä opetuslapset ehdi puhumaan Jeesuksesta kaikille. Siksi oli tärkeää saada kirjalliseen muotoon kaikki Jeesuksen elämän tapahtumat ja puheet.

Apostoli Markus asui Jerusalemissa. Hän oli varakkaan perheen poika ja opetuslapset tapasivat toisiaan ylösnousemuksen jälkeen hänen äitinsä Marian talossa.

Markusta pidetään apostoli Pietarin oppilaana ja Pietarin puheiden tulkkina Roomassa. Hän oli myös jonkin aikaa apostoli Paavalin mukana ensimmäisellä lähetysmatkalla.

Hänen evankeliuminsa on kaikkein lyhin. Voisi sanoa, että Markuksen evankeliumi on toiminnan evankeliumi ja myös vauhdikas evankeliumi. Markus halusi tuoda esille Kristuksen voimateot, jotta kaikki voisivat uskoa Kristuksen olevan Jumalan Poika.

Evankelista Markus tunsu Jeesuksen puhekokoelman, jonka kirjoittajasta ei ole tietoa. Hän ei kuitenkaan sijoittanut puhekokoelmaa omaan tekstiinsä. Puhekokoelma katosi myöhemmin. Onneksi muut evankelistat yhdistivät tapahtumat ja puheet yhdeksi kokonaisuudeksi omissa kirjoituksissaan.

Kaikilla evankelistoilla on oma symbolihahmo. Markuksella se on leijona. Symbolihahmo kuvaa evankelistan tyyliä. Leijona karjaisee autiomaassa, eikä selittele. Markuksen evankeliumi myös alkaa autiomaasta: "Ääni huutaa autiomaassa..." (Mark. 1:3).

Matteus

Matteus oli tullimies, jonka Jeesus kutsui opetuslapsekseen. Tullivirkailijat olivat halveksittuja, koska he keräsivät veroja roomalaisille ja usein myös omaan tasukuunsa.

Apostoli Matteus on tuntenut Markuksen evankeliumin ja Jeesuksen puhekokoelman. Hän on käyttänyt niiden tietoja ja lisännyt oman henkilökohtaisen kokemuksensa. Matteus kirjoittaa oman aikansa juutalaisille ihmisille. Hän haluaa kertoa heille, että profeettojen ennustama Messias oli nyt syntynyt.

Evankelista Matteuksen symboli on ihminen, koska hän kirjoittaa tavalliselle ihmiselle. Hän aloittaa evankeliuminsa Jeesuksen sukupuulla voidakseen todistaa, että Jeesus on Daavidin sukua ja luvattu Messias.

Matteuksen, Markuksen ja Luukkaan evankeliumia on hyvä tutkia yhdessä. Matteus ja Luukas ovat tunteneet Markuksen evankeliumin ja Jeesuksen puhekokoelman. Niissä on paljon samoja kertomuksia ja samoja Jeesuksen opetuksia. Näistä kolmesta käytetään nimitystä synoptiset evankeliumit. Suomeksi sen voisi kääntää: "katsoa yhdessä".

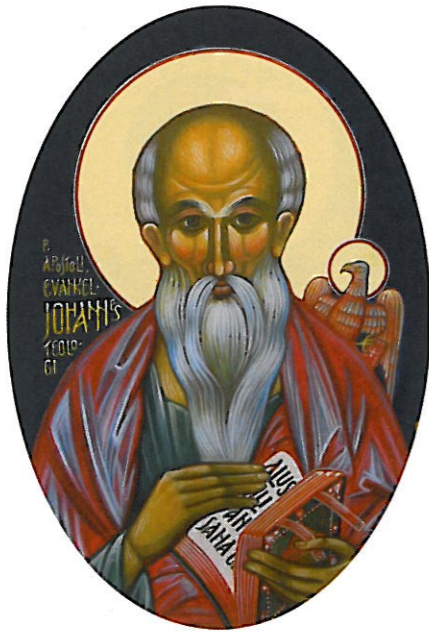

Luukas

Luukas oli todennäköisesti ammatiltaan lääkäri, joka osasi kreikkaa ja tunsu hyvin Vanhan testamentin kirjat. Luukas kirjoitti evankeliumin lisäksi Apostolien teot.

Apostoli Luukkaan evankeliumi kertoo meille Jeesuksen suhteesta köyhiin, sairaisiin, naisiin ja lapsiin. Sieltä löytyvät kauniit vertaukset tuhlajapojasta ja luoja-piaasta samarialaisesta. Sanotaan, että Luukkaan evankeliumi on täynnä iloa ja myötätuntoa.

Evankelista Luukkaan symboli, härkä, muistuttaa siitä, että Luukas korostaa Kristuksen uhrautumista ihmisten puolesta. Juutalaisuudessa härkä oli arvostetuim uhrieläin.

Johannes

Johanneksen evankeliumi on kirjoitettu vuoden 90 jälkeen. Se poikkeaa muodoltaan kolmesta muusta evankeliumista.

Siinä tutkitaan tapahtumien merkitystä enemmän kuin itse tapahtumaa.

Jeesuksen tulo maailmaan esitetään ensimmäisessä luvussa. *"Alussa oli Sana ja Sana oli Jumalan luona ja Sana oli Jumala"* (Joh. 1:1).

Kirjoittajana pidetään Jeesuksen nuorinta opetuslasta apostoli Johannes tai hänen oppilaitaan. Johanneksen evankeliumin rakas opetuslapsi oli Johannes itse. Saman kirjoittajan uskotaan kirjoittaneen myös Johanneksen kirjeet ja Raamatun viimeisen kirjan, Johanneksen Ilmestyksen. Apostoli Johanneksesta käytetään nimitystä Teologi ja rakkauten apostoli.

Evangelista Johanneksen symboli on kotka. Kotka näkee kauas ja selvästi.

Teologi tarkoittaa uskon ja Jumalan sanan tutkijaa

Apokryfiset evankeliumit

Kun Uuden testamentin kirjoja koottiin yhteen, Jeesuksesta kirjoitettuja kirjoja oli paljon. Kirkon päättäjien eli piispojen piti kirkolliskokouksessa tehdä päätös, mitkä kirjat kuuluvat Uuteen testamenttiin. Ulkopuolelle jäi joukko kirjoja, joista löytyy esim. Neitsyt Marian syntymään, temppeliinkäymiseen ja kuolonuneen nukkumiseen liittyvät tapahtumat.

apokryfiset evankeliumit = Raamatun ulkopuolella olevat evankeliumit

Neitsyt Marian syntymän ikoni.

9. Apostolien aikainen maailma

Apostolien aikana ei tiedetty, että maapallo on pyöreä eikä tunnettu muita maanosia. Luultiin, että maailma on kuin pannukakku, jonka reunojen yli olisi voinut pudota. Taivas kaa-reutui kaiken yllä. Maailma oli oikeastaan Rooman valtakunta (vuosina 753 eKr–476 jKr). Valtakunnan keskellä oli Välimeri. Aluetta yhdisti hyvä tieverkosto. Tiet olivat tärkeitä sotilaiden liikkumista ja Rooman valtakunnan laajaa kaupankäyntiä ajatellen. Viljaa, viiniä ja öljyä ja muita tavaroita kuljetettiin valtakunnan kaikkiin osiin.

Valtakunnan alueelle rakennettiin vesijohtojärjestelmiä, kylpylöitä ja teattereita. Yhteinen raha ja yhteinen oikeuslaitos sai aikaan yhteenkuuluvaisuutta valtakunnan eri osissa. Eroavuu-det näkyivät kielessä ja erilaisissa uskonnoissa. Uskontoja oli lukemattomia. Kreikkalaisten ja roomalaisten jumalat ja monet idästä tulleet uskonnot sekoituivat. Ihmiset rukoilivat erilaisia jumalia ja uhrasivat niille. Monet ihmiset eivät oikeastaan uskoneet näihin jumaliin. Kaikkia kuitenkin yhdisti keisarikultti eli auringonjumalan pojan kunnioitus.

Tällä alueella oli satojen vuosien ajan rauha. Puhutaan käsitteestä Pax Romana eli Rooman rauha. Sotaa tosin käytiin laajan valtakunnan rajoilla tai silloin, kun jokin valtakunnan osa nousi kapinaan.

Rooman valtakunnassa ihmiset eivät olleet tasa-arvoisia. Suuri osa väestöstä oli orjia. Orja ja hänen lapsensakin olivat isännän omaisuutta. Orjat olivat sotasaalista eri puolilta valtakuntaa. Hyvä isäntä huolehti orjistaan.

Jotkut orjat olivat gladiaattoreita. Roomassa keisari järjesti suuria näytöksiä, joissa gladiaattorit taistelivat toisia

gladiaattoreita tai eläimiä vastaan. Näytökset olivat hyvin suosittuja. Keisarilla oli tapana jakaa paikalle tulleille köyhille leipää. Sanottiin, että ihmiset tarvitsevat leipää ja sirkushuveja.

Vastakohta orjalle oli vapaa Rooman kansalainen. Rooman kansalaisoikeudet sai valtakunnan alueella syntynyt. Muillekin keisari saattoi myöntää kansalaisoikeudet. Rooman kansalaisista ei voitu kiduttaa ja hänet sai tuomita kuolemaan ainoastaan keisari.

Naisen asema oli huono. Isä, veli ja aviomies päättivät kaiken hänen puolestaan. Jotkut hyvin lahjakkaat ja rikkaat tai kauniit naiset saattoivat saada aseman, jossa he päättivät itse asioistaan.

Rooman valtakunnassa ihannoitiin kauneutta ja terveyttä. Vanhat marmoriveistokset kertovat meille kuvankauniista naisista ja urheilevista sankareista. Oli vaikeaa olla köyhä, sairas ja vanha. Terveyttä ihannoitiin niin paljon, että sairaita vastasyntyneitä lapsia saatettiin jättää heitteille jonnekin metsään tai vuoren rinteelle.

Juutalaiset eivät samaistuneet Rooman valtakuntaan, vaikka olivat vuosisatojen aikana levittäytyneet valtakunnan eri puolille, koko Välimeren alueelle.

Colosseum Roomassa.

Apostolien aikaisia raunioita Roomassa.

Roomalaisia rahoja ja patsaita.

Juutalaiset halusivat säilyttää oman yksijumalaisen uskonsa. Rooman keisarit olivatkin ennen kristinuskon syntyä antaneet juutalaisille oikeuden olla uhraamatta keisarin kuvalle. Juutalaiset olivat rakentaneet synagogia eri puolille Rooman valtakuntaa. Aina, kun jossain kylässä oli 10 juutalaista miestä, voitiin rakentaa synagoga. Juutalaiset säilyttivät uskonsa erilaisten muiden uskomusten keskellä.

Vanhan testamentin kirjat oli jo v. 200 eKr käännetty kreikaksi Palestiinan ulkopuolella asuvia juutalaisia varten, jotka eivät enää osanneet hepreaa.

Jerusalemmissä kuitenkin kapinoitiin

roomalaista miehitysvaltaa vastaan. Lopulta Rooman keisari kyllästyi kapinaan ja vuonna 70 jKr Jerusalem tuhottiin täysin. Temppelehti hajotettiin. Jäljelle jäi muurista vain osa, jota juutalaiset ovat myöhemmin kutsuneet itkumuuriksi. Temppelehti ei enää rakennettu uudelleen.

Apostolien aikana Rooman valtakunta oli laajimmillaan. Apostolien oli tässä yhdenmukaisessa maailmassa mahdollista liikkua ja tulla ymmärretyksi. Alueella puhuttiin pääkielinä kreikkaa ja latinaa.

10. Apostolien teot

Evankelista Luukas kirjoitti kirjan Apostolien teot, joka on jatkoa evankeliumille. Se on kirjoitettu n. vuosina 60–85 jKr. Kirja käsittelee aikaa Kristuksen ylösnousemuksesta apostoli Paavalin vankeuteen Roomassa eli noin vuodesta 30 vuoteen 60.

Kirjan päähenkilö ei ole Kristus vaan kirja kertoo siitä, mitä tapahtui Jeesuksen ylösnousemuksen jälkeen.

Evankelista Luukas haluaa korostaa sitä, että Jeesus Kristus kuuluu kaikille kansoille, ei ainoastaan juutalaisille.

Apostolien teot on kirja lähetystyöstä ensimmäisellä vuosisadalla. Se kertoo myös alkuseurakunnasta, ensimmäisistä vainoista ja marttyyreista. Se on ensimmäinen kirkkohistoria, jossa kuvataan kuinka kristinusko siirtyi juutalaisuudesta pakanamaailmaan.

Päähenkilö kirjan alkuosassa on apostoli Pietari, loppuosassa apostoli Paavali. Apostoli Luukas on mukana monissa tapahtumissa. Silloin hän käyttää kirjoittessaan selvästi me-muotoa.

Apostolit olivat innokkaita. He loivat perustan kirkolle ja saivat aikaan valtavan muutoksen maailmassa, koska Kristus oli lupauksensa mukaan heidän kanssaan kaikkina päivinä.

Apostoli Luukas.

"Mutta te saatte voiman, kun Pyhä Henki tulee teihin, ja te olette minun todistajani Jerusalemissa, koko Juudeassa ja Samariassa ja maan ääriin saakka"
(Ap.t. 1:8).

11. Alkuseurakunta

Ap.t. 2

Oli juutalaisten helluntaijuhla, joka on 50 päivää juutalaisesta pääsiäisestä.

Kaikki apostolit olivat koolla Jerusalemissa. Juudas Iskariotin tilalle oli valittu Mattias. Jeesus oli pyytänyt, että opetuslapset odottaisivat Jerusalemissa, kunnes he saisivat Pyhän Hengen.

Juutalaiset viettävät pääsiäistä Egyptistä paon muistoksi ja helluntaita sadonkorjaamisen juhlanä.

"Yhtäkkiä kuului taivaalta kohahdus, kuin olisi käynyt raju tuulenpuuska, ja se täytti koko sen talon, jossa he olivat. He näkivät tulenlieskoja, kuin kieliä, jotka jakautuivat ja laskeutuivat itse kunkin päälle. He tulivat täyteen Pyhää Henkeä ja alkoivat puhua eri kielillä sitä mitä Henki antoi heille puhuttavaksi" (Ap.t. 2:2–4).

Jerusalemissa oli muualta Rooman valtakunnasta tulleita juutalaisia, jotka olivat hämmästyneitä: "Kuinka voimme kuulla sen maan kieltä, jossa olemme syntyneet?"

Apostoli Pietari nousi kansan keskeltä puhumaan. Hänen puheensa sai kaikki hiljaisiksi. Puheen keskeinen aihe oli se, että Jeesus oli profeettojen lupaama Messias. Apostoli Pietari sanoi: "Tämän miehen te surmasitte. Panitte roomalaiset, jotka eivät tunteneet meidän kirjoituksiamme, ristiinnaulitsemaan hänet. Mutta ei kuolema voinut häntä pitää vallassaan. Me olemme hänen ylösnou-

semuksensa todistajia." Pietari päätti väkevän saarnansa kehotukseen: "Antakaa pelastaa itsenne, ettette hukkuisi tämän kieroutuneen sukupolven mukana" (Ap.t. 2:40).

Puheen seurauksena 3000 ihmistä kastettiin ja heistä tuli ensimmäinen kristillinen seurakunta. Ensimmäisen seurakunnan johtajina toimivat apostoli Pietari ja Herran veli Jaakob.

Herran veli: Perimätiedon mukaan Jaakob oli Jeesuksen velipuoli, Neitsyt Marian kihlatun Joosefin ensimmäisestä avioliitosta.

Ap.t. 2

Seurakuntalaiset kokoontuivat joka päivä toistensa koteihin kuuntelemaan apostolien opetusta. He söivät yhdessä. Aterioilla murrettiin leipää ja muisteltiin Jeesuksen ylösnousemista.

Seurakunnassa tapahtui paljon ihmeitä. Opetuslapset saivat parantamisen lahjan. Ihmiset myivät talonsa ja muun omaisuutensa ja kaikki oli yhteistä. Temppeliin kokoonnuttiin joka päivä rukoilemaan ja sitten aterioitiin yhdessä. Apostolit kertoivat kaikesta mitä olivat oppineet Jeesuksen kanssa. Joka päivä seurakuntaan kastettiin uusia jäseniä.

Ap.t. 4

Juutalaisten Suuri neuvosto oli kieltänyt puhumasta Jeesuksesta. Apostolit Pietari ja Johannes pidätettiin, koska he olivat

rikkoneet tätä kieltoa. Pietari totesi neuvoston jäsenille: "Onko Jumalan edessä oikein totella enemmän teitä kuin Jumalaa? Ratkaiskaa itse. Me emme voi olla puhumatta siitä, mitä olemme nähneet ja kuulleet" (Ap. t. 4:19–20).

Ap.t. 5

Tieto apostoleista ja heidän teoistaan levisi. Apostolien luokse tuotiin sairaita. Monet liittyivät seurakuntaan. Ylipappi Hannas ja hänen kannattajansa olivat raivoissaan, koska puhe Jeesuksen ylösnousemisesta ei loppunut. Apostolit vangittiin. Yöllä enkeli avasi vankilan portit ja apostolit pääsivät vapaiksi. Seuraavana aamuna he kertoivat temppelissä kaikille, mitä oli tapahtunut. Sillä välin ylipappi käski hakea apostolit vankilasta. Vartijat olivat täysin hämmästyneitä, koska ovet olivat kiinni, mutta vangit poissa. Suureen neuvostoon tuli tieto, että apostolit puhuvat jälleen temppelissä. Roomalaisen vartioston päällikkö lähti hakemaan apostoleita neuvoston eteen. Roomalaiset sotilaat eivät uskaltaneet käyttää minkäänlaista väkivaltaa, koska muutoin kansa olisi kivittänyt heitä.

Ylipappi totesi apostoleille: "Me kielsimme jyrkästi teitä opettamasta sen miehen nimessä. Mutta nyt koko Jerusaleem on täynnä teidän oppianne ja te yritätte panna sen miehen kuoleman meidän syyksemme."

Vastaus oli: "Enemmän tulee totella Jumalaa kuin ihmisiä." Neuvoston jäsenet olivat täynnä vihaa. He aikoivat tappa apostolit, mutta neuvoston arvovaltaisista jäsenistä Gamaliel sanoi, että apostolit kannattaa jättää rauhaan. Jos heidän asiansa on ihmisistä, se häviää itsestään, jos se on Jumalasta, neuvoston jäsenet eivät pysty sitä kumoamaan.

Apostolit opettivat edelleen Jeesuksesta ja seurakunnan jäsenmäärä kasvoi.

Suuri neuvosto = juutalaisten korkein uskonnollinen ja oikeudellinen elin, juutalaisten "oma eduskunta"

12. Marttyyri Stefanos

Ap.t. 6

Apostoleilta kului paljon aikaa ruuan ja avustusten jakamisessa. Kukaan seurakunnassa ei ollut köyhä tai rikas. Kaikki omaisuus oli yhteistä, mutta seurakunnan kasvaessa tuli vaikeaksi huolehtia kaikista. Siksi päätettiin valita seitsemän miestä auttamaan apostoleita. Apostolit rukoilivat ja panivat kätensä valittujen päälle. Tästä katsotaan alkaneen kristillinen diakonin virka.

diakoni= palvelija
diakoniatyö = alkuseurakunnassa diakonit auttoivat köyhiä ja sairaita. Samaa työtä kirkko jatkaa edelleen.

Stefanos oli yksi diakoneista. Hän oli hyvä keskustelija ja hän tunsi hyvin Vanhan testamentin opetukset. Monet juutalaiset ryhtyivät väittelemään Stefanoksen kanssa, mutta eivät pystyneet pitämään puoliaan. Silloin he raas-toivat hänet Suuren neuvoston eteen ja siellä todistettiin väärin häntä vastaan: *"Tämä mies puhuu lakkaamatta tätä pyhää paikkaa ja lakia vastaan"* (Ap.t. 6:11).

Ap.t. 7

Stefanos sai puolustautua, mutta hänen puheensa oli niin voimallinen todistus Jeesuksesta Kristuksesta, että neuvoston jäsenet ryntäsivät kesken kuulustelun Stefanoksen kimppuun. He raahasivat hänet kaupungin ulkopuolelle kivittääkseen hänet. Juutalaisilla ei ollut oikeutta kuolemantuomion julistamiseen. Siihen olisi tarvittu maa-

herran tuomio. Neuvoston jäsenet kuitenkin halusivat nopeasti päästä eroon Stefanoksesta, joten he ottivat oikeuden omiin käsiinsä.

Stefanos rukoili kivittäjiensä puolesta. *"Herra, älä vaadi heitä tilille tästä synnistä! Sen sanottuaan hän nukkui pois"* (Ap.t. 7:60).

Ap.t. 9

Kun Jerusalemissa kristittyjen vaino lisääntyi, monet muuttivat muualle.

Saul-niminen nuorukainen, joka oli vartioinut Stefanoksen kivittäjien päällysviittoja, oli innokas kristittyjen vainoaja. Siksi hän halusi lähteä Damaskoon pidättämään Jerusalemissa sinne muutaneita kristittyjä. Saulista tuli myöhemmin apostoli Paavali.

Stefanos on kristillisen kirkon ensimmäinen marttyyri. Stefanoksen muistopäivä on 27.12. eli kolmas joulupäivä.

13. Apostoli Paavali

Välimeren rannikkomaisemaa.

Saul oli syntynyt Tarsoksessa Palestiinan ulkopuolella, jonne hänen vanhempansa olivat muuttaneet. Saulin vanhemmat edustivat ankaraa farisealaista ryhmää mutta perhe oli hankkinut itselleen myös Rooman kansalaisuuden. Saulilla oli juutalaisen nimensä lisäksi roomalainen nimi Paulus. Tarsos oli kreikkalaisen sivistyksen keskus, jossa Saul oli perehtynyt kreikankieleen ja kreikkalaiseen filosofiaan. Saul lähetettiin Jerusalemiin opiskelemaan juutalaista lakia kuuluisan Gamalielin johdolla, jotta hänestä tulisi rabbi. Saul osasi hyvin myös hepreaa, jolla pyhät kirjat on kirjoitettu ja sen lisäksi arameaa, jota Palestiinassa puhuttiin. Juutalaisessa perinteessä opettaja, rabbi, ei saanut palkkaa vaan hänellä piti olla toinen ammatti, jolla hän elätti itsensä. Saulin ammatti oli telttatyöntekijä eli nahkuri.

Saul uskoi vakaasti, että kristityt ovat vaaraksi juutalaiselle uskolle. Hän toimi omasta mielestään Jumalan asialla. Hän

lähti Damaskoon vangitsemaan kristittyjä. Tämä matka muutti hänet. Kristus ilmestyi hänelle.

fariseukset = juutalaisten uskonnollinen puolue, jonka jäsenet noudattivat juutalaista lakia tarkasti.

Saulin kääntyminen

Ap.t. 9

Apostolien teot kertoo näin: "...taivaasta leimahti yhtäkkiä valo hänen ympärilleen. Hän kaatui maahan ja kuuli äänen sanovan: 'Saul, Saul, miksi vainoat minua?' Hän kysyi: 'Herra, kuka sinä olet?' Ääni vastasi: 'Minä olen Jeesus, jota sinä vainoat...'" (Ap.t.9:3-5).

Kun Saul nousi ylös maasta, hän oli sokea. Nuorukainen, joka oli puhkunut tar-moa kristittyjen hävittämiseksi, talutettiin Damaskokseen. Saul ei syönyt eikä juonut kolmeen päivään. Kolme päivää oli pitkä aika miettiä kaikkea, mitä oli tapahtunut.

Saul oli varma, että hän oli erehtynyt suhteessaan Jeesukseen. Jeesus oli ilmestynyt hänelle, puhunut hänelle.

Kolmen päivän kuluttua seurakunnasta tuli hänen luokseen Ananias, joka laittoi kätensä Saulin päälle ja Saul sai näkönsä. Hänet kastettiin ja hän oli jonkin aikaa opetuslasten luona Damaskoksessa. Hän julisti heti paikallisessa synagogassa, että Jeesus Kristus on Jumalan Poika. Kristuksen ilmestyminen Saulille merkitsi myös sitä, että hänet oli kutsuttu apostolien joukkoon. Hänestä tuli kolmastoista apostoli. Saul otti nimen Paulus eli Paavali.

Apostoli Paavali sai pian itse kokea vainoa. Kun hän saarnasi Damaskoksessa voimallisesti, juutalaiset etsivät häntä. Silloin opetuslapset laskivat Paavalin korissa muurin aukosta kaupungin ulkopuolelle ja hän pakeni Damaskoksesta.

Paavali meni Jerusalemiin tavataksaan Jeesuksen opetuslapset. Kaikki seurakuntalaiset pelkäsivät häntä eivätkä uskoneet muutokseen, joka oli tapahtunut. Monet ajattelivat, että kyseessä on juoni, jonka avulla Paavali yrittää saada seurakuntalaiset kiinni.

Apostoli Barnabas uskoi Paavalin viilittömyyteen ja sai muutkin uskomaan.

Paavali toimi Jerusalemissa, kunnes hänen oli paettava juutalaisten vainoa.

Hän antoi koko elämänsä lähetystyölle.

Pakanoiden apostoli

Paavali teki kolme pitkää lähetysmatkaa kymmenen vuoden aikana. Matkareitit kulkivat Vähässä-Aasiassa, Makedoniasa ja Kreikassa. Matkustaminen oli hidasta. Usein liikuttiin "apostolin kyydillä" eli

kävellen, mutta myös laivoilla. Paavalilla oli mukanaan matkatovereita. Uuteen paikkaan saavuttaessa mentiin ensin synagogaan. Juutalaisilla oli mahdollisuus ymmärtää Kristusta, koska profeetat olivat vuosisatoja ennustaneet Messiaasta.

Messias = Kristus = Voideltu

Juutalaiset eivät uskoneet, että Jeesus on Messias. Monet pakanat, jotka olivat kiinnostuneita yhden jumalan uskonnosta ja olivat tulleet synagogaan, kuulivat Paavalin opetusta ja liittyivät kristilliseen kirkkoon. Juutalaiset sen sijaan raivostuivat Paavalin opetuksesta.

Pako Damaskoksesta korissa.

Paavali pysähtyi suurimpiin kaupunkeihin. Niihin syntyi seurakuntia, joiden johtoon Paavali asetti pätevimät miehet. Heitä kutsuttiin seurakunnan vanhimmiksi.

Paavalilla oli koko ajan valtava kiire. Hän odotti Jeesuksen takaisintuloa oma elinaikanaan ja tehtävää oli paljon. Evankeliumia oli julistettava mahdollisimman monelle. Juutalaiset vainosivat Paavalia ja hänen oli ensisijaisesti puhuttava Kristuksesta pakanoille. Hänestä tuli pakanoiden apostoli.

Kaikille kolmelle lähetysmatkalle Paavali lähti Antiokiasta. Stefanoksen kivitämisen jälkeen monet kristityt Jerusalemin seurakunnasta olivat paenneet juuri Antiokiaan.

Paavalin ensimmäinen lähetysmatka.

Ensimmäinen lähetysmatka

Kypros, Pamfylia, Perge, Pisidian Antiochia, Ikonion, Lystra ja Derbe olivat niitä paikkoja, jossa Paavali ja hänen matkatoverinsa Barnabas olivat pitempään. Kaikkialla juutalaiset vastustivat Paavalia

lähes väkivaltaisesti. Lystrassa Paavalia kivitettiin, niin että hänen luultiin jo kuolleen. Henkensä kaupalla hän pakeni Derbeen.

Lue millaista oli olla lähetystyössä
Ap.t. 14:8–20.

Apostolien kokous

Ap.t. 15

Antiokiassa oli paljon kristittyjä, jotka eivät olleet juutalaista syntyperää. He eivät tunteneet juutalaisia kirjoituksia kovin hyvin. Suurimmaksi ongelmaksi tuli kysymys ympärileikkauksesta. Jotkut juutalaiskristityt olivat sitä mieltä, että kukaan ei voi pelastua ilman ympärileikkausta. Apostolit Paavali ja Barnabas olivat eri mieltä. He opettivat, että pelastus tulee uskosta Jeesukseen. Väittely oli niin kiivasta, että Jerusalemissa järjestettiin apostolien kokous noin vuonna 50. Kokous päätti Pyhän Hengen johdatuksessa, että kristityiksi kastettavilta pakanoilta ei voida edellyttää ympärileikkausta. Apostolit sopivat myös, että apostoli Pietari jatkaisi juutalaisten keskuudessa ja apostoli Paavali tekisi lähetystyötä pakanoiden apostolina.

Juutalaiskristitty on juutalainen, josta on tullut kristitty.

Pakana tässä tekstissä tarkoittaa ihmistä, joka ei ole juutalainen.

Apostolien kokouksen merkitys on kirkon historiassa erittäin suuri, koska se vapautti kristityt ympärileikkauksesta ja muista juutalaisen lain vaatimuksista. Tämä kokous on esikuvana ja mallina myöhemmin pidetyille yleisille kirkolliskokouksille.

14. Paavalin toinen ja kolmas lähetysmatka

Ap.t. 16

Toinen lähetysmatka

Toisella lähetysmatkalla apostoli Paavali kulki osittain samoja reittejä kuin ensimmäiselläkin. Hän näki kuitenkin unen, jossa häntä pyydettiin Euroopan puolelle Makedoniaan. Paavali lähti matkaan laivalla.

Filippi

Ensimmäinen pysähdyspaikka oli Filippin kaupunki. Siellä hän tapasi Lyydian, purppurakanneiden myyjän, joka otti ensimmäisenä eurooppalaisena kasteen. Myös hänen perheväkensä kastettiin.

Apostoli Paavali joutui vaikeuksiin, kun hän oli ajanut orjatytöstä tietäjähengen. Orjan isäntä raivostui ja sai aikaan sen, että Paavali ja hänen matkatoverinsa Silas ruoskittiin ja heitettiin vankilaan. Paavali ja Silas lauloivat yöllä ylistystä Jumalalle. Keskiyöllä tuli maanjäristys ja vankilan ovet ja kaikkien vankien kahleet aukenivat.

Purppura on arvokas sinipunainen väri, jota saatiin meressä elävistä kotiloista.

Vanginvartija heräsi ja huomasi vankilan ovien olevan auki. Hän luuli vankien karanneen ja veti miekkansa esiin tapakseen itsensä. Paavali huusi hänelle: "Älä tee itsellesi mitään pahaa. Olemme täällä kaikki tallessa."

Vanginvartija juoksi Paavalin luokse, heittäytyi tämän eteen ja kysyi: "Mitä minun tulee tehdä, että pelastuisin?" Paavalin vastaus kuului: "Usko Jeesukseen Kristukseen, niin sinä ja perhekuntasi pelastutte!"

Yö vankilassa muuttui aivan toisenlaiseksi. Vanginvartija kutsui Paavalin ja Silaan kotiinsa, hoiti heidän haavansa ja ruokki heidät. Paavali kastoi koko perheen.

Euroopan ensimmäinen kristillinen seurakunta syntyi Filippiin.

Ateena

Ap.t. 17

Ateena on antiikin tieteiden ja taiteiden syntyipaikka. Ateenalaiset olivat innokkaita keskustelijoita. Heitä kiinnostivat erilaiset mielipiteet ja uudet opit. Apostoli Paavali sai kuulijoita. Filosofit halusivat tietää enemmän hänen opetuksistaan. Paavali opetti, että on vain yksi Jumala. Kaupungilla hän oli nähnyt alttarin, joka oli omistettu "tuntemattomalle jumalalle". Paavali sanoi, että kristittyjen jumala on juuri tuo tuntematon jumala. Ateenaan ei kuitenkaan vielä syntynyt seurakuntaa.

Korintti

Ap.t. 18

Korintissa juutalaiset pilkkasivat Paavalia, mutta hän sai unessa vahvistusta Jumalalta: "Älä pelkää! Puhu, älä vaikene, sillä minä olen sinun kansasi."

Korintti oli kauppakaupunki ja satamakaupunki. Korintissa Paavali harjoitti käsityöläisammattiaan ja teki teltoja torilla myytäväksi. Hän oli siellä lähes kaksi vuotta ja sinne perustettiin seurakunta, joka oli hänelle rakas.

Kolmas lähetysmatka

Ap.t. 19

Efesoksen kaupunki oli kolmannen lähetysmatkan keskus. Se oli kaupunki, jossa hopeasepät valmistivat Artemis-jumalalle omistetun temppelin pienoismalleja.

Turistit ostivat niitä. Kun apostoli Paavali sai kannattajia ja monet luopuivat Artemiksen palvelemisesta, hopeasepät huolestuivat myyntituloistaan.

Mellakka levisi koko kaupunkiin. "Suuri on efesolaisten Artemis", kaikui läpi kaupungin. Efesoksen amfiteatterissa vallitsi kuumeinen tunnelma. Lopuksi joukko kuitenkin rauhoittui ja hajaantui.

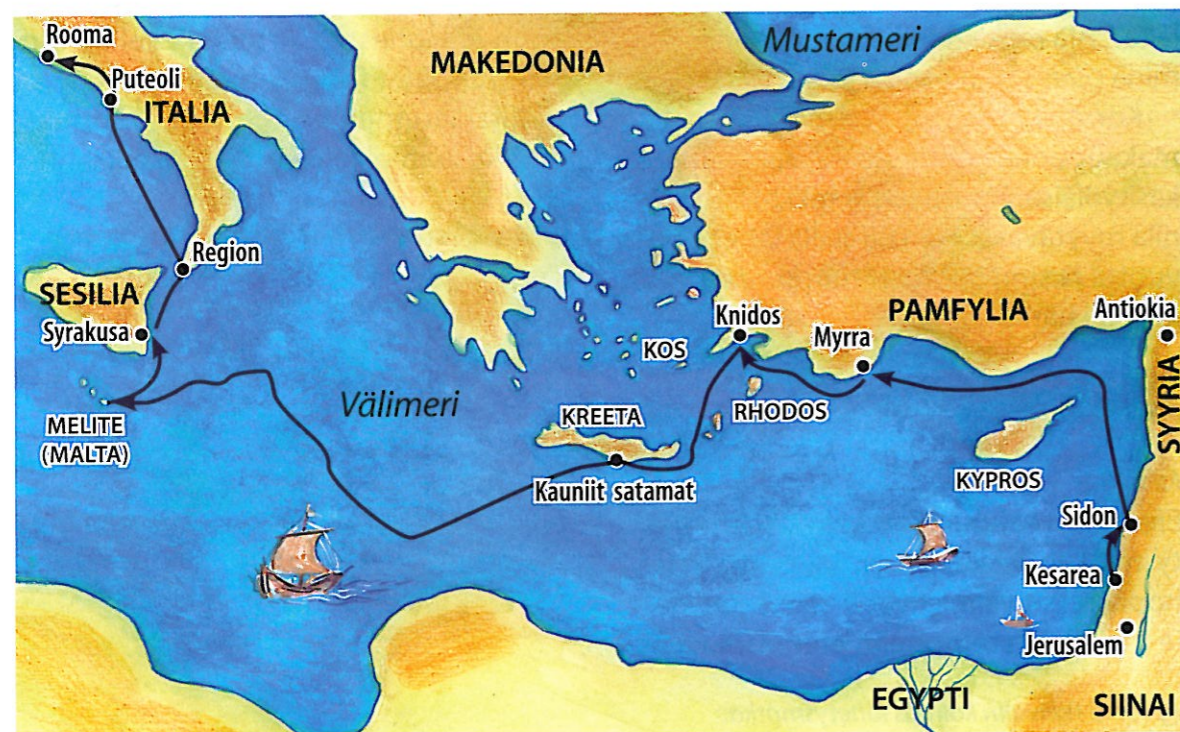
Amfiteatteri on puoliympyrän muotoinen ilman kattoa oleva rakennus, jossa on nouseva katsomo.

Apostoli Paavalin kolmas lähetysmatka.

15. Paavalin vangitseminen ja matka Roomaan

Apostoli Paavalin matka Roomaan.

Ap.t. 24–25

Apostoli Paavalia oli varoitettu moneen kertaan käymästä Jerusalemissa. Hän halusi kuitenkin itse tavata juutalaisia ja kertoa heille, että hän oli edelleen myös juutalainen. Hän halusi käydä myös tempelissä rukoilemassa.

Tempelistä hänet raahattiin ulos ja syytettiin siitä, että hän oli vienyt tempeliin ei-juutalaisen. Hänen mukanaan oli kreikkalaisia nuorukaisia, jotka olivat kääntyneet juutalaisuuteen ja myöhemmin omaksuneet kristinuskon. Kansanjoukko olisi tappanut Paavalin tempelin ulkopuolella, mutta roomalaisten

joukkojen väliintulo esti sen. Paavali vangittiin ja asiaa alettiin tutkia. Mitään selkeää tuomiota ei tullut, mutta häntä ei laskettu vapaaksikaan, koska pelättiin Suuren neuvoston jäseniä. Paavali itse uskoi pääsevänsä Roomaan, koska oli unessa saanut siitä vakuutuksen. Paavali siirrettiin pois Jerusalemin vankilasta. Salaliittokin tehtiin hänen tappamiseksi. Lopulta Paavali vetosi Rooman keisariin. Se tarkoitti sitä, että hänet oli viipymättä lähetettävä keisarin tuomitavaksi. "Keisariin olet vedonnut – mene siis keisarin eteen". Kuolemaan ei voinut tuomita Rooman kansalaista kukaan

muu kuin keisari. Maaherra oli hankalassa välikädessä. Oli vaikeaa löytää syytä, miksi Paavalia oli pidetty vankeudessa yli kaksi vuotta, ja mistä syystä hänelle vaadittiin kuolemantuomiota.

Ap.t. 27

Vankilaiva lähti kohti Roomaa. Vangit olivat kuolemaantuomittuja, joita tulnaisiin käyttämään gladiaattoriesityksissä Roomassa. Vangit olivat laivalla kahlehdittuina. Sotilaat vartioivat heitä. Apostoli Paavali oli vapaana, koska oli Rooman kansalainen. Vankeudessa hän oli mennyt huonoon kuntoon. Siksi hänellä oli mukanaan henkilökohtainen lääkäri,

evankelista Luukas. Merimatka oli hankala ja myrskyinen. Paavali varoitti kapteenia lähtemästä Kreetalta. Kapteeni kuunteli enemmän muita ja laiva joutui päiväkausia kestävään myrskyyn. Kukaan ei voinut syödä ja kaikki lasti heitettiin mereen. Paavali rohkaisi laivalla olevia sanoen, että kaikki pelastuvat. Kaikkien oli vähän syötävä ja vangit oli vapautettava kahleista, jotta he voisivat pyrkiä rantaan. Kukaan ei tiennyt, minne oli ajaututtu. Korallisärkkä hajotti lopulta laivan ja uimataitoiset uivat maihin. Muut ottivat suuria lautoja ja pelastuivat niiden avulla Maltaan saarelle (silloinen Melite).

Paavali ja käärme

Ap.t. 28

Kaikki aluksessa olevat pelastuivat. Saaren alkuasukkaat keräsivät risuja ja haaksirikkoiset saattoivat lämmitellä ja kuivatella vaatteitaan nuotion lämmössä. Apostoli Paavali haki lisää risuja ja heitti ne nuotioon. Samassa häneen käteensä iskeytyi kyy. Alkuasukkaat totesivat kauhistuneina toisilleen: ”Tuo on varmaankin murhamies. Merestä hän pelastui, mutta kostotar ei sallinut hänen elää.”

Paavali ravisti käärmeen tuleen eikä hänelle tapahtunut mitään. Saarelaiset ajattelivat nyt, että Paavalin täytyy olla jumala.

Apostoli Paavali paransi rukouksella saaren ylimmän virkamiehen Publiuksen isän. Saaren kaikki sairaut tuotiin Paavalin luo ja he paranivat.

Roomaan

Kun apostoli Paavali lopulta saapui Roomaan, häntä vastassa oli siellä asuvien seurakuntalaisten joukko. Rohkaistuneena Paavali kiitti Jumalaa. Häntä ei pantu vankilaan vaan hän sai vapaasti kulkea Roomassa, kunhan vartiosotilas oli mukana. Paavali asui kaksi vuotta omassa asunnossaan ja odotti keisarin tapaamista. Keisari vapautti hänet.

Paavalin myöhemmistä vaiheista ei ole tarkkaa tietoa.

On ilmeistä, että apostoli Paavali saarnasi evankeliumia apostoli Pietarin kanssa roomalaisille, ehkä espanjalaisillekin.

Perimätiedon mukaan apostolit Paavali ja Pietari menettivät henkensä keisari Neron vainoissa vuosina 64–67 jKr.

Kerrotaan, että Pietari pyysi saada kuolla ristillä pää alaspäin. Hän ajatteli, ettei olisi arvollinen kuolemaan samalla lailla kuin Herransa Kristus.

Rooman kansalaisena Paavali mestattiin.

16. Apostoli Paavalin kirjeet

Apostoli Paavali viipyi vain lyhyen ajan kussakin kaupungissa. Hänen oli tavoitettava monia ihmisiä, perustettava mahdollisimman monia seurakuntia. Seurakuntalaisille ja seurakunnan johtajille jäi paljon kysyttävää. Apostoli Paavali lähetti seurakuntiin opetuskirjeitä. Näitä kirjeitä luettiin seurakunnan jumalanpalveluksissa. Niitä kopioitiin toisiin seurakuntiin.

1. Kor. 11. ja 13. luku

Ei ollut helppo elää kristittynä silloin, varsinkaan, kun ei vielä tiedetty mitä kristityltä odotetaan.

Korinttilaiskirjeessä Paavali puhuu erityisesti ehtoollisen vietosta. Kirjeen mukaan kaikkein tärkeintä on kuitenkin rakkaus.

Paavali oli kaupunkilainen, paljon maailmaa nähnyt. Hän oli kielitaitoinen sekä tunki ja ymmärsi erilaisia kulttuureja. Hän halusi, että kristityt pitävät kaikkia ihmisiä tasa-arvoisina. Erityisesti orjista hän puhui ”rakkaina veljinään”.

(Gal. 3:28)

1. Kor. 14:40

Paavali halusi seurakuntiin vakaata elämää ja järjestystä. Kielilläpuhuminen ja muun karismaattisen toiminnan täytyi tapahtua hyvässä järjestyksessä, etteivät ulkopuoliset luulisi kristittyjen olevan järjiltään.

2. Kor. 12:7

Paavalilla oli jokin sairaus, joka yllättäen uusiutui. Silloin hän oli aivan voimaton ja toisten avun varassa. Hän ei jaksanut puhua, kirjoittaa tai matkustaa. Mikä sairaus oli, sitä ei tiedetä.

2. Kor.11:23–25

Paavali vangittiin monta kertaa. Häntä ruoskittiin, kivitettiin ja hän oli useasti merihädässä myrskyisällä merellä.

Apostoli Paavalin kirjeet

Roomalaisille
1. ja 2. Korinttilaisille
Galatalaisille
Efesolaisille
Filippiläisille
Kolossalaisille
1. ja 2. Tessalonikalaisille
1. ja 2. Timoteukselle
Titukselle
Filemonille
Heprealaisille
Yhteensä 14 kirjettä.

karismaattisuus = Pyhän Hengen armolahjoja korostava uskonnollisuus

17. Kirkon elämä jatkui

Rooman valtakunnassa vahvistui käsitys siitä, että kristityt ovat valtakunnan vihollisia, koska eivät kunnioita keisaria jumalana eivätkä muutenkaan uhraa millegään roomalaiselle jumalalle. Juutalaisia koskenut vapautus keisarikultista ei ollut laajentunut koskemaan kristittyjä.

Kristittyjen kummallinen käytös herätti myös huomiota. He jakoivat leipänsä köyhien kanssa. He vapauttivat orjansa eivätkä he halunneet jatkaa sotapalvelustaan kristityksi tulemisen jälkeen. Kristityt joutuivat maksamaan hengellään uskostaan. Uskon sankarit lisäsivät tietoa

kristinuskosta ja siksi sanottiinkin: "Martyyrien veri on kristinuskon siemen."

Lopulta kristinusko voitti ja siitä tuli Rooman valtakunnassa hyväksytty uskonto 300-luvulla. Kirkko teki lähetystyötä, perusti luostareita ja rakensi jumalanpalveluspaikkoja. Sisäiset riidat hajotivat kirkon, niin että se jakaantui kahtia v. 1054. Kirkko jakaantui idän ortodoksiksi ja lännen katoliseksi kirkoksi.

***martyyri** = uskonsa puolesta kuollut
katakombi = maanalainen hautaluolasto,
jossa kristityt vainojen aikana toimittavat
jumalanpalveluksia*

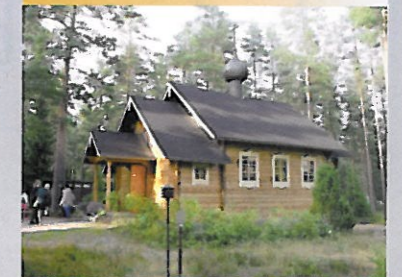
Liturgia katakombissa vuonna 2004.

III LITURGIKKA

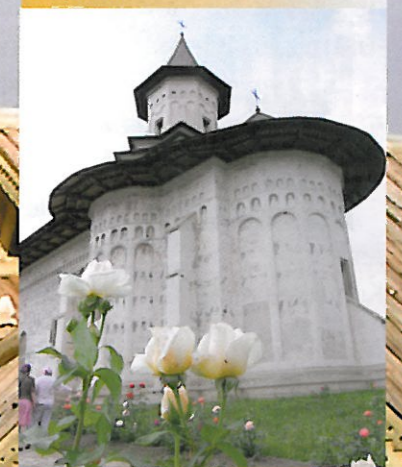
Liturgiikassa käsitellään kirkon jumalanpalveluselämää, kirkkorakennuksia, sakramentteja ja niihin liittyviä asioita.

Hangon ortodoksinen kirkko.

Kaikkien pyhien tsasouna Lohjalla.

Kirkko Romaniassa.

Kirkko Klaukkalassa.

18. Kirkkorakennus

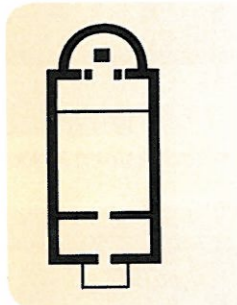
Sanalla "kirkko" on kaksi merkitystä.

- Kirkko on Kristuksen ruumis maan päällä, kristittyjen yhteisö. Kuulumme kirkkoon, olemme kirkon jäseniä.
- Kirkko on rakennus, johon kristityt kokoontuvat yhteen rukoilemaan ja kohtaamaan Jumalan ja toisensa. Kirkkorakennusta kutsutaan Jumalan huoneeksi.

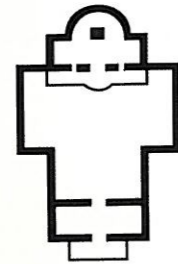
Kun matkustat Euroopassa, huomaat, että kirkko on keskeinen paikka melkein jokaisessa kaupungissa.

Kirkko rakennetaan itä-länsi-suuntaan siten, että alttaripääty on itään päin.

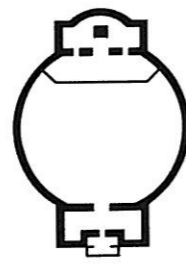
Kirkon muoto voi olla suorakaide eli basilika, pyöreä, ristinmuotoinen, joskus kahdeksankulmainenkin.

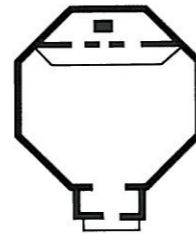
basilika

risti

ympyrä

kahdeksankulmio

Kun tulee mereltä Tallinnaan, näkee ensimmäisenä ortodoksisen pyhän Aleksanteri Nevskin katedraalin.

Helsinkiin palatessa näkyy luterilainen Tuomiokirkko.

Niin, ja ortodoksinen Uspenskin katedraali!

Ennen liturgiaa soitetaan kelloja.

Liekkikupoli.

Erilaiset soitot:

- Kutsusoitto – isolla kellolla 12 kertaa
- Hautajaissoitto – hidas yhdellä isolla kellolla
- Juhlasoitto – eri kelloilla yhtä aikaa nopeita iloisia sarjoja

Kirkon katolla tai seinällä on risti. Se kertoo, että kyseessä on Kristuksen seuraajien kokoontumispaikka.

Joskus kirkossa on torni ja kupoli. Kupoli voi olla liekin muotoinen ja se julistaa, että kirkko on palavan rukouksen paikka. Liekin muotoinen kupoli kuvaa myös Pyhää Henkeä.

Kirkkojen lisäksi on olemassa tsasounia eli rukoushuoneita.

Sana tsasouna tulee venäjän kielen sanasta tsas – hetki, tunti.

Laajoissa seurakunnissa pappi ei ehdi joka paikkaan. Tsasounien alkuperäinen käyttö onkin ollut hetkipalveluksien lukeminen ja laulaminen ilman pappia.

Joissakin paikoissa edelleen jatketaan tätä ns. maallikkopalvelusten perinnettä.

maallikko = ei papistoon kuuluva kirkkokansan jäsen

Kirkkorakennuksessa on useimmiten kellotorni tai muu paikka kelloille. Kirkonkelloja on isoja, keskikokoisia ja pieniä. Niillä ilmoitetaan jumalanpalveluksen alkaminen

19. Kirkko sisältä

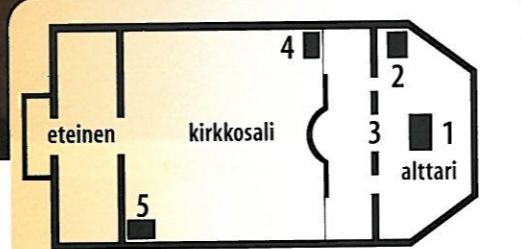

Kynttilänjalka.

Kirkossa on yleensä kolme osaa: eteinen, kirkkosali ja alttari.

Eteisessä valmistaudumme kohtaamaan Jumalan. Sinne viimeistään jätämme "maalliset huolet".

Kirkkosali kuvaa elämäämme. Se on paikka, jossa teemme matkaa kohti Jumalan valtakuntaa. Jumalanpalveluksessa seisominen on kunnioituksen osoitus Jumalaa kohtaan. Ristinmerkin tekeminen, suitsutukset, kumarrukset ja polvistumiset ovat kaikki aktiivista toimintaa Jumalan kunniaksi.

1. Alttaripöytä eli pyhä pöytä.
2. Uhripöytä.
3. Ikonostaasi.
4. Vainajien muistelu-pöytä.
5. Tuohusten myyntipöytä.

Kaikki eivät jaksa seistä koko palvelusta tai pysty kumartamaan maahan. Jokainen toimii voimiensa mukaan. Kirkkosalissa on ikoneita ja kynttilänjal-koja niiden edessä. Tuohuskynttilän voi ostaa kirkon ovelta ja laittaa palamaan ikonin eteen. Samalla rukoillaan.

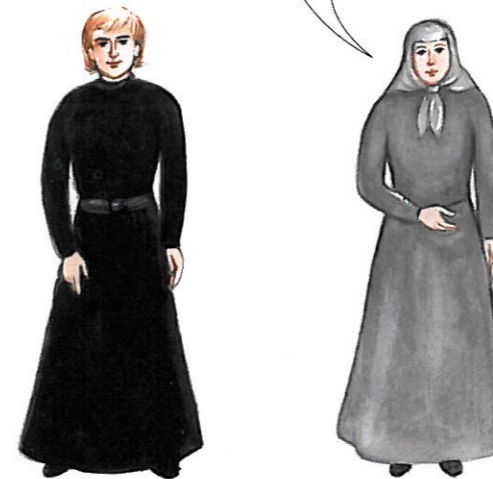
Vainajien muistelu-pöytä.

Apupöytä, jolla on litaniateline.

Tuohuksen liekki kuvaa rukouksen puhtautta, kirkkautta ja palavuutta.

Ortodoksisessa kirkossa ei käytetä urkuja tai muita soittimia. Ainoat "soittimet" ovat kirkonkellot ja ihmisääni. Minä laulan kuorossa sopraanoa.

Vainajien muistelu-pöytä on kirkkosalissa usein etvasemmalla. Sen äärellä sytytetään tuohus ja rukoillaan edesmenneille iankaikkista muistoa Jumalan kasvojen edessä.

Kirkollisissa toimituksissa tarvitaan usein matalaa apupöytä. Kasteessa apupöydälle laitetaan valkoinen kaste-puku, öljy, mirhavoide ja kastettavan kaularisti. Häissä apupöydällä on vihkikruunut ja yhteinen viinimalja. Ehtoopalveluksessa kirkkosalin keskelle nostetulla apupöydällä on leipien siunauksessa käytettävä litaniateline. Telineellä on viisi leipää, vehnänjyviä, viiniä ja öljyä. Liturgiassa jälkiviini ja -leipä tarjoillaan apupöydältä.

Lukupöytä eli analogi on kalteva pöytä, jolle lasketun kirjan tai ikonin näkee hyvin. Analogilla olevaa ikonia on myös helppo suudella.

Kirkkolippu eli horugvi on sanatonta kuvallista julistusta kirkon opista. Liput ovat joko kankaisia tai metallisia ja niissä on Kristuksen tai Jumalansynnyttäjän tai jonkun muun pyhän ihmisen tai tapahtuman ikoni. Ristisaatoissa kuljetaan laulaen ja ikoneita ja kirkkolippuja kantaen. Näin julistetaan kirkon uskoa kaikille.

Kirkkolippu eli horugvi.

Analogi.

Analogilla olevan kirjan lukemisessa ja ikonin katselemisessa on kysymys samasta asiasta. Ikonin kuvasta "luetaan" se, mikä kirjassa on kirjoitettu kirjaimin. Ikoni onkin "kirja lukutaidottomille".

Ristisaatto on hurskas mielenosoitus.

Ikonit

Sana "ikoni" on kreikkaa ja tarkoittaa: "kuva". Ikonit ovat pyhiä kuvia, joita voidaan maalata Kristuksesta, Jumalansynnyttäjästä, muista pyhistä ihmisistä, enkeleistä tai pyhistä tapahtumista. Ikoni eroaa muista uskonnollisista maalauksista siinä, että ikonissa kuvatuilla pyhillä on pään ympärillä pyöreä sädekehä. Ikonissa myös lukee mitä se esittää. Ikonien aiheet tulevat Raamatusta tai muusta kirkon traditiosta.

Ikoneja voidaan tehdä melkein mistä materiaalista hyvänsä, kuten puusta, kankaasta tai mosaiikista. Tavallisesti ikonit ovat kankaalla pohjustetulle puulle maalattuja. Väreinä käytetään maavärejä eli kivistä tai hiekasta jauhettua värijauhetta. Maalaaminen tapahtuu temperatekniikalla, jossa värien sidosaineena on kananmunan keltuainen.

Maavärit ovat yleensä eri kivilajeista jauhamalla saatua väriä.

Ikonin maalaamisessa tarvitaan kärsivällisyyttä. Olen monta kertaa joutunut pesemään maalaamani maalauksen pois ja aloittamaan alusta.

Ikonimaalarit ovat perinteisesti olleet luostariasukkaita tai muita ihmisiä, jotka osaat maalata noudattaen kirkon oppia.

Ikonimaalaus on aina kirkon kirjoitetun opin kuvallista julistamista. Ikonimaalareita sanotaankin "ikonin kirjoittajiksi".

Ennen käyttöönottoa ikoni siunataan. Ikoni viedään kirkkoon, jossa piispa tai pappi siunaa sen pyhitetyllä vedellä vihromalla tai mirhalla voitelemalla ja rukouksella.

Ikonit kuuluvat ortodoksiseen jumalanpalvelukseen. Juhlina kuulemme laulettavan juhlan troparia ja näemme juhlaikonin keskellä kirkkoa asetetulla analogilla. Sekä laulu että ikoni kertovat omalla tavallaan juhlan sanoman ja julistavat kirkon oppia. Ikoni on silmälle sitä, mitä kirkkoveisut ovat korvalle.

Me emme aina jaksa kuunnella tai lukea kaikkea meille tarpeellista. On paljon helpompi joskus vain olla ja katsoa. Myös katsoessa voi oppia.

Ikonin on rukouksen apuväline. Voimme rukoilla ilman ikoniakin, mutta ikoni auttaa meitä keskittymään rukoukseen.

Kotona ikonin tulisi olla sellaisessa paikassa, joka on varattu rukousta varten. Ikonin voi laittaa esim. olohuoneeseen niin, että se erottuu selvästi muista seinillä olevista maalauksista. Ikoninurkka tai ikoniseinä voi olla se rauhallinen nurkka tai seinä, joka näkyy ensimmäisenä ovesta sisään astuttaessa.

Usein ikoneita koristellaan niiden yläpuolelle laitetuilla liinoilla, käsipaikoilla.

"Käsipaikka" on karjalan kieltä ja tarkoittaa käsipyyhettä tai liinaa.

Karjalassa oli tapana, että ovensuussa oli vesiastia, pesuvati käsien pesua ja kirjoitettu pyyhe kuivausta varten. Vieraan tullessa taloon hän ensin pesi käteensä, teki puhtain käsin ristinmerkin ikoniin päin ja vasta sitten kätteli talonväen. Nykyisin käsipaikka-liinaa käytetään koristeena ikonin ympärillä.

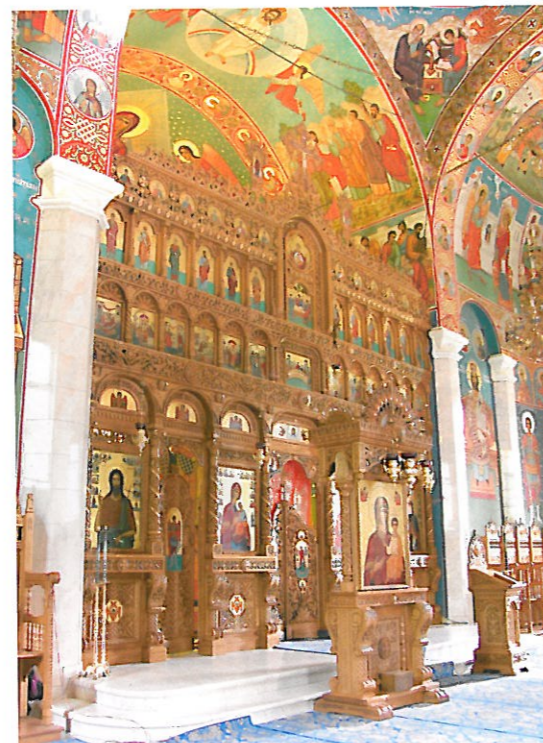
Ikonostaasi

Ikonostaasi eli kuvaseinä yhdistää kirkkosalin ja alttarin. Siinä kuvatut pyhät kutsuvat rukoilijoita Jumalan valtakunnan kirkkauteen. Ikonostaasi tuo mieleen taivasten valtakunnan, missä ovat kaikki ne pyhät ihmiset, joita ikoneissa on kuvattu.

Ikonostaasin keskellä on kuninkaan ovet eli pyhä portti. Näissä ovissa on yleensä Neitsyt Marian ilmestyksen ja neljän evankelistan ikonit. Kuninkaan ovista tuodaan evankeliumi luettavaksi ja ehtoollinen jaettavaksi.

Kuninkaan ovista kulkee vain pappuuden vihitty piispa, pappi tai diakoni ja hekin vain jumalanpalveluksen aikana.

Sivuovista voi papiston lisäksi kulkea myös alttariapulainen. Alttariin ei mennä turhaan, ilman asiaa.

Ikonostaasi Romaniassa.

Ikonostaasi Helsingin pappilatalon kirkossa.

Ikonostaasin sivuovissa on yleensä ylienkelien tai alkukirkon pyhien diakonien ikonit. Slaavilaisessa perinteessä ja myös Suomen ortodoksisissa kirkoissa oikeanpuoleisen eli eteläisen sivuoven oikealla puolella on sen pyhän tapahtuman tai ihmisen ikoni, jolle kirkko on pyhitetty. Sitä voidaan kutsua kirkon nimikkoikoniksi. Kreikkalaisissa kirkoissa kirkon nimikkoikoni on usein vasemmanpuoleisen eli pohjoisen sivuoven vieressä.

Kuninkaan ovien oikealla puolella on Kristuksen ja vasemmalla Jumalansyntyttäjän ikoni. Yläpuolella on ehtoollisen asettamisen ikoni tai "apostolien ehtoollinen" -ikoni.

Ponomarit tulossa sivuovesta.

Ikonostaasissa voi olla monta kerrosta ja useita kymmeniä ikoneita. Joskus ikonostaasi on hyvin yksinkertainen, vain muutaman ikonin teline.

Ikonostaasin edessä oleva koroke on nimeltään solea. Solean kaareva uloke on amboni. Sen päältä luetaan rukouksia ja evankeliumia sekä saarnataan.

Suurimmissa seurakunnissa on mahdollista hankkia kaikki liturgiset tekstiilit kirkkovuoden kierron mukaisissa väreissä.

Yhtenäinen väritys tuo jumalanpalveluspaikkaan rauhallisen tunnelman. Papiston pukujen lisäksi kirkkovuoden eri juhlat näkyvät myös kirkon pöytien peitteiden väreissä.

Liturgiset värit

Kirkkotekstiilien värit määräytyvät kulloinkin vietettävän kirkkovuoden ajankohdan mukaan.

Sunnuntai – yleensä vihreä,

arkipäivä – keltainen

Kristuksen juhlat – kultainen tai valkoinen

Jumalansynnyttäjän juhlat – taivaansininen

Pääsiäinen, pääsiäiskausi, helatorstai ja helluntai – valkoinen

Paastonajat – violetti, suuri viikko – tumma sininen

Suuri perjantai – musta

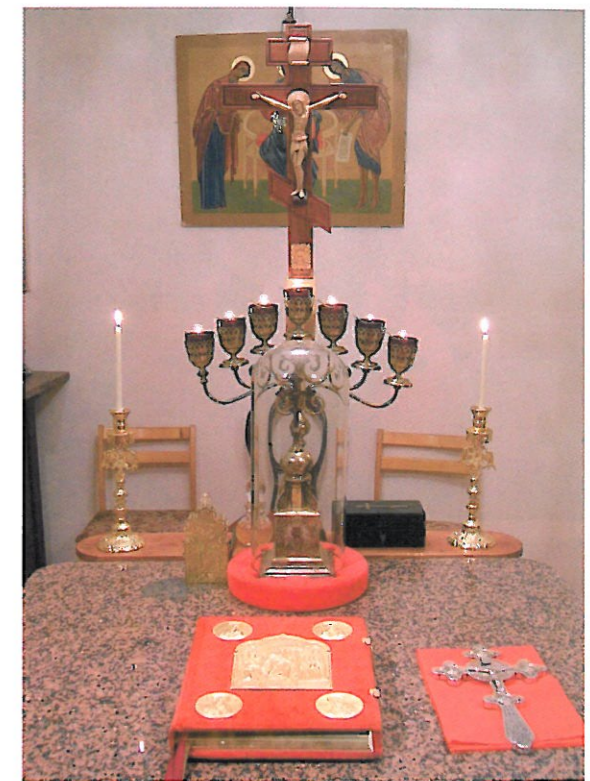
20. Alttari

Alttarihuone on verrattavissa Vanhan testamentin ilmestysmajan "Kaikkein pyhimpään". Se kuvaa Jumalan valtakuntaa, johon olemme matkalla. Se on paikka, joka on pyhitetty jumalanpalvelukselle. Sinne mennään vain silloin, kun sinne on asiaa.

Alttarissa on kaksi pöytää: alttaripöytä ja uhripöytä.

Alttaripöytä eli pyhä pöytä on alttarin keskellä.

Sen päällä on antiminssiliina, johon on ommeltu pyhainjännös eli reliikki. Antiminssi avataan liturgian aikana, ennen kuin suuressa saatossa ehtoollislahjoja lähdetään tuomaan uhripöydältä pyhälle pöydälle. Myös kirkon alttaripöydän sisällä on reliikki. Näin muistamme, että kirkko on rakennettu pyhien ihmisten uskolla ja marttyyrien verellä.

Vainojen aikana kristityt kokoontuivat katakombeihin marttyyrien haudoille toimittamaan liturgiaa.

Alttaripöydän päällä säilytetään evankeliumikirjaa ja käsiristiä sekä ne sakramenttilipasta.

Antiminssi avattuna. Sen päällä sieni, jolla liina puhdistetaan.

Sakramenttilippaassa on suurena torstaina pyhitetyt ehtoollislahjat sairaita varten.

Uhripöytä eli proskomidipöytä.

Pyhän pöydän takana on seitsenhaarainen lampunjalka lampukoineen ja sen takana risti.

Uhripöytä eli proskomidipöytä on yleensä alttarissa vasemmalla puolella.

Sen äärellä pappi valmistelee ehtoollisleivät ja -viinin liturgian ensimmäisessä osassa, proskomidissa. Uhripöydällä myös useimmiten säilytetään ehtoollisastioita: ehtoollismaljaa eli kalkkia ja ehtoollislautasta eli diskosta. Ehtoolliskalustoon kuuluvat myös tähti, keihäs, ehtoollislusikka ja viinikauha sekä ristin muotoiset ehtoollispeitteet.

Uhripöydän äärellä pappi tai diakoni nauttii loppuun ehtoollislahjat liturgian päätyttyä.

21. Ajan pyhittäminen

Aika on Jumalan ihmiselle antama lahja. Ortodoksisessa kirkossa puhutaan ajan pyhittämisestä. Ajan pyhittäminen tarkoittaa sitä, että Jumalaa muistetaan rukouksissa, sekä yksin että yhdessä.

Kirkon opetuksen mukaan jumalanpalveluksia toimitetaan vuorokauden eri aikoina, jotta kirkon jäsenet voivat kokoontua yhteiseen rukoukseen.

Ajan pyhittämiseen kuuluvat myös pyhiinvaellukset eli matkat pyhille paikoille.

Matka omaan kirkkoon jumalanpalvelukseen on myös pyhiinvaellusmatka. Siellä, rukoukselle pyhitetyssä paikassa, voi rauhoittua ja jumalanpalveluksen jälkeen viettää hetken toisten ortodoksien kanssa.

22. Kirkkovuosi

Kirkkovuosi alkaa syyskuun 1. päivänä. Kirkkovuoteen kuuluu arkea ja juhlaa. Suurimpiin juhliin valmistaudutaan paastolla.

Kirkkovuoden suurin juhla on pääsiäinen. Sen lisäksi suuria juhlia on 12.

Pääsiäisenä Kristus nousi kuolleista.

23. Paastot

Ortodoksisessa kirkossa on kaksi viikottaista paastopäivää; keskiviikko ja perjantai.

Silloin muistellemme Kristuksen kavaltamista, kärsimyksiä ja ristinkuolemaa.

Kirkkovuodessa on neljä pitempää paastoaikaa; joulupaasto, suuri paasto, apostolien paasto ja Jumalansynnyttäjän paasto. Lisäksi on muutamia yksittäisiä paastopäiviä suurten juhlien edellä.

Paastoaminen on vapaaehtoista ja jokainen muotoilee itse oman paastosääntönsä. Kirkko antaa ohjeita siitä, kuinka paastoa voidaan noudattaa. Aikuisia kehoitetaan luopumaan lihasta ja maitotuotteista. Lapset voivat jättää pois karkit ja herkut paastoajaksi.

Paastoliturgian suuri saatto.

Paaston tarkoituksena on vahvistaa uskoa. Siksi paaston tärkein osa on hengellinen paasto; rukouksen ja hyvän tekemisen lisääminen ja jostain luopuminen toisten hyväksi. Paaston aikana voi kuitenkin tehdä monia asioita, joita muuna aikana ei tulisi ajatelleeksi. Voit käyttää mielikuvitustasi ja kekseliäisyyttäsi. Paasto aika on hienoa aikaa.

Paasto aikana voi säästää rahaa, kun ei osta uusia videopelejä tai makeisia. Säästyneet rahat voi antaa vaikka lähetytyöhön.

Paasto aikana säästyy aikaa, jos vähennetään TV:n katselua tai tietokoneen ääressä istumista. Näin säästyneen ajan voi käyttää esimerkiksi auttamalla vanhempia kotona tai ilahduttamalla jotakuta kirjeellä.

Se, joka päättää noudattaa paastoa, tarvitsee tukea toteuttaakseen aikomuksensa. Hän saa tukea ja voimia omasta rukouksestaan sekä seurakunnan yhteisistä jumalanpalveluksista.

Kyllä se tukee paastoa, kun saa jutella kavereiden tai rippisäntien kanssa.

24. Juhlat

Kirkkovuoteen kuuluu pääsiäinen ja 12 suurta juhlaa.

*Pääsiäismunassa kirjaimet XB tulevat kirkkoslaavin kielestä: Hristós Voskrése!
– Kristus nousi kuolleista!*

Suuria juhlia ovat

Neitsyt Marian syntymä 8.9.
Kristuksen ristin löytäminen ja ylentäminen 14.9.
Neitsyt Marian temppeliinkäynti 21.11.
Kristuksen syntymä eli joulu 25.12.
Teofania eli Kristuksen kasteen juhla 6.1.
Kristuksen temppeliintuominen 2.2.
Neitsyt Marian ilmestys 25.3.
Palmusunnuntai eli Kristuksen Jerusalemiin ratsastaminen,
sunnuntai ennen pääsiäistä
Helatorstai eli Kristuksen taivaaseenastuminen, 40 päivää pääsiäisestä
Helluntai eli Pyhän Hengen vuodattaminen, 50 päivää pääsiäisestä
Kristuksen kirkastuminen 6.8.
Neitsyt Marian kuolonuneen nukkuminen 15.8.

Suurten juhlien lisäksi on pienempiä juhlia, joita kutsutaan keskiarvoisiksi juhliksi.

Keskiarvoisia juhlia ovat esim.

Neitsyt Marian suojelus 1.10.
Pyhän Johannes Kastajan syntymäpäivä 24.6.
Apostolien Pietarin ja Paavalin päivä 29.6.
Pyhän Johannes Kastajan kuolinpäivä 29.8.
Pyhien ihmisten muistopäivät ovat juhlia varsinkin niille, jotka viettävät silloin nimipäiväänsä.

Nimipäivä on suojeluspyhän muistopäivä. Suojeluspyhä voidaan katsoa syntymäpäivän mukaan. Esim. Juha voi valita suojeluspyhäkseen sen pyhän Johanneksen, jonka muistopäivää vietetään lähimpänä Juhan syntymäpäivää.

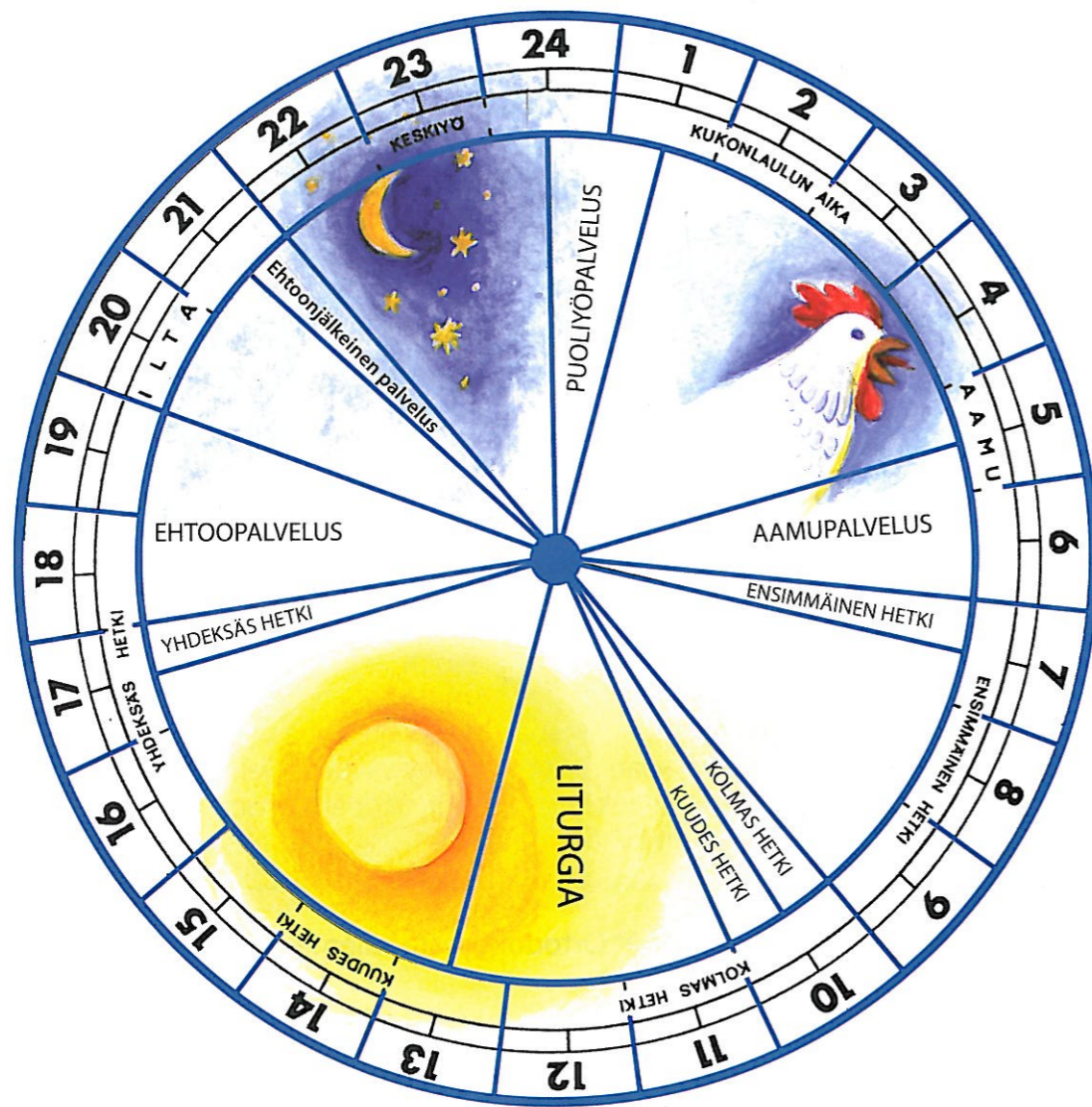
Pyhien ihmisten muistopäivät löytyvät Ortodoksisesta kalenterista.

25. Jumalanpalvelus

Rukous ei koskaan lakkaa. Koko ajan jossain päin maailmaa rukoillaan. Täydelliseen vuorokauden jumalanpalveluskiertoon kuuluu yhdeksän jumalanpalvelusta.

Kaikki vuorokauden jumalanpalvelukset toimitetaan joissakin luostareissa.

Tavallisimmin seurakunnissa toimitettavat jumalanpalvelukset ovat vigilia lauantai-iltana sekä kolmannen hetken palvelus ja liturgia sunnuntaiaamuna. Kreikkalaisessa perinteessä toimitetaan ehtoopalvelus illalla ja aamupalvelus ja liturgia aamulla.

Kaavio vuorokauden jumalanpalveluksista.

26. Vigilia

Vigilia on lauantai-iltana ja juhlapäivien aattoiltoina toimitettava jumalanpalvelus. Sana "vigilia" tarkoittaa kokoöistä valvomista. Meillä Suomessa vigilia toimitetaan lyhennettynä ja se kestää vajaan kaksi tuntia.

Vigilia koostuu kolmesta jumalanpalveluksesta; ehtoopalveluksesta, aamupalveluksesta ja ensimmäisen hetken palveluksesta.

Ehtoopalvelus

Ehtoopalveluksessa käydään läpi koko Jumalan pelastushistoria. Ehtoopalvelus voidaan jakaa neljään osaan: luominen, lankeemus, lunastus ja lupauksen täyttymys.

Luominen:

Alkusiunauksen jälkeen lauletaan luomispsalmi. Siinä kiitetään ja ylistetään Jumalan luomistyön kauneutta.

Luomispsalmista Ps. 104:

"Vuorten rinteille sinä puhkaisit lähteet, vedet juoksevat puroina ja virtaavat laaksoissa. Ne juottavat kaikki maan eläimet, villiaasikin saa sammuttaa janonsa. Niiden äärellä asuvat taivaan linnut ja visertävät lehvissä vesien partailla. Sinä juotat vuoret korkeuksien vesillä ja maa kantaa sinun töitteesi hedelmää" (Ps 104: 10–13).

Lankeemus:

Paratiisissa ensimmäiset ihmiset eivät tahtoneet noudattaa Jumalan antamaa käskyä. Ihmisen ylpeyden vuoksi maailma joutui synnin valtaan. Aadam ja Eeva katuivat tekoaan. Tämän merkiksi lauletaan avuksihuutopsalmi ja avuksihuutosikiirat.

Lunastus:

Jumala näki ihmisen katumuksen ja halun päästä takaisin Jumalan yhteyteen. Niinpä Jumala lähetti maailmaan oman Poikansa pelastamaan ihmiset.

Lauletaan ehtooveisu.

Ehtooveisu:

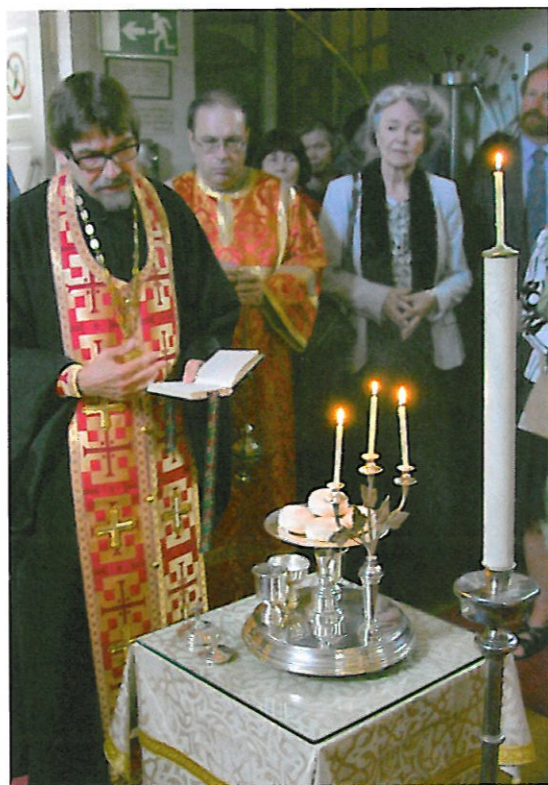
*"Oi Jeesus Kristus, / sinä pyhän kunnian,
iankaikkisen taivaallisen Isän, /
pyhän autuaan, ihana valkeus. /
Elettyämme auringon laskuun, /
nähtyämme illan koiton /
me veisaten ylistämme Jumalaa, /
Isää, Poikaa ja Pyhää Henkeä. /
Jumalan Poika, elämän antaja. /
Kohtuullista on, että sinulle kaikkina
aikoina hartain äänin ylistystä veisataan. /
Sen tähden maailma sinua ylistää."*

Ehtooveisu tarkoittaa iltaa.

Avuksihuutopsalmista

Ps. 141:

*"Herra, minä huudan sinua, kuule minua!
Kuule minua oi Herra. Herra, minä huudan
sinua, kuule minua. Ota korviisi minun
ääneni, kun minä sinua huudan.
Kuule minua, oi Herra!"*

Leipien, vehnänjyvien, viinin ja öljyn siunaus juhlapäivän aattoillan ehtoopalveluksessa.

Lupauksen täyttymys:

Jumala on lähettänyt Poikansa ja ihmisillä on mahdollisuus päästä Jumalan yhteyteen. Luetaan vanhurskaan Simeonin rukous ja Herran rukous eli Isä meidän -rukous.

Vanhurskaan Simeonin rukous:

"Herra, nyt sinä annat palvelijasi rauhassa lähteä, niin kuin olet luvannut. Minun silmäni ovat nähneet sinun pelastuksesi, jonka olet kaikille kansoille valmistanut: valon, joka koittaa pakanakansoille, kirkkauden, joka loistaa kansallesi Israelille."

Kristuksen temppeleintuomisen ikonissa vanhurskas Simeon ottaa Kristuksen syliinsä.

Aamupalvelus

Heksapsalmit:

Aamupalvelus alkaa kuuden katumuspsalmin lukemisella. Näitä heksapsalmeja kuunnellaan seisten. Kirkossa on pimeää ja hiljaista.

Polyeleo:

Katuva ihminen saa Jumalalta vastauksen ja lupauksen päästä takaisin paratiisiin. Sen merkiksi kirkossa sytytetään kaikki valot ja lauletaan psalmi, jossa kiitetään Jumalaa. Kuoleman voittamisesta kertoo myös evankeliumiteksti, jossa puhutaan Kristuksen ylösnousemisesta.

"Polyeleo" tarkoittaa "paljon öljyä, paljon valoa, paljon armoa".

Kanoni:

Kanonin laulamisen ja lukemisen aikana käydään suutelemassa kirkon keskelle tuotua evankeliumikirjaa. Jos ollaan juh-lavigiliassa, suudellaan myös analogilla olevaa juhlaikonia. Sitten papilta pyydetään siunaus.

Kiitospsalmi ja suuri ylistysveisu:

Aamupalveluksen lopussa muistutetaan mieliin se, että kaiken hyvän olemme saaneet Jumalalta. Häntä kiitetään siitä laulaen kiitospsalmi Ps. 148, kiitosstikiirat ja suuri ylistysveisu.

Siunausta pyytävä laittaa kämmenet päällekkäin, kämmenpuolet ylöspäin. Pappi siunaa hänet ristinmerkillä. Lopuksi suudellaan siunaavaa kättä.

Ensimmäinen hetki

Tämä lyhyt jumalanpalvelus koostuu psalmien ja rukousten lukemisesta. Viimeisenä lauletaan veisu Jumalansynnyttäjälle, Neitsyt Marialle:

*Sinulle, oi Jumalansynnyttäjä, /
voitolliselle sotajoukkojen johtajalle, /
me, Sinun palvelijasi, vaaroista päästyämme /
kiitokseksi veisaamme voittovirren. /
Pelasta meidät kaikista vaaroista, /
sillä Sinulla on valta voittamaton, /
että huutaisimme Sinulle: /
Iloitse, Morsian, aviota tuntematon.
(8. sävelmä)*

Vigilian kaava

EHTOOPALVELUS:

Alkusiunaus
Luomispсалmi
Avuksihuutopsalmi
Saatto
Ehtooveisu
Vanhurskaan Simeonin rukous

AAMUPALVELUS:

Heksapsalmit
Polyeleo
Evankeliumi
Kanoni
Kiitospsalmi
Suuri ylistysveisu
Loppusiunaus

ENSIMMÄINEN HETKI

27. Liturgia

Ortodoksisessa kielenkäytössä sana "liturgia" tarkoittaa **ehtoollisjumalanpalvelusta**, ortodoksien pääjumalanpalvelusta, joka toimitetaan yleensä ainakin sunnuntaisin ja juhlapäivinä.

Liturgiassa on aina ehtoollisen sakramentti.

Liturgiassa on kolme osaa:

- 1) proskomidi eli valmisteluosa
- 2) opettavien liturgia
- 3) uskovien liturgia.

Proskomidi

Alttarissa pappi valmistelee uhripöydän äärellä ehtoollislahjat, leivän ja viinin, ehtoollisen sakramenttia varten. Samaan aikaan lukija lukee kirkkosalissa kolmannen hetken rukouksia. Proskomidissa käytetään viittä pientä kirkkoleipää tai yhtä suurta. Keihään muotoisella veitsellä pappi leikkaa leivistä osasia, jotka hän laittaa ehtoollislautaselle eli diskokselle.

Ensimmäisestä leivästä leikataan kuu-tio, jota kutsutaan Karitsaksi. Se muistuttaa meitä Kristuksesta ja hänen uhris-taan maailman pelastamiseksi. Liturgian aikana Karitsa murretaan ja jaetaan nel-jään osaan, jotka sitten jaetaan ehtoollisena.

Toisesta leivästä otetaan kolmion muotoinen muisteluosa Jumalansynnyttäjän kunniaksi.

Kolmannesta leivästä otetaan yhdek-sän pientä kolmiota pyhien ihmisten kunniaksi.

Alun perin oli tapana, että liturgian alkuosassa saivat olla läsnä opetettavat eli kirkkoon liittämiseen valmistautuvat. Liturgian kolmas osa oli tarkoitettu vain "salaisuuksiin vihityille" eli kastetuille ja mirhalla voidelluille kirkon jäsenille.

Nykyisin kaikki ovat tervetulleita olemaan mukana koko palveluksen. Ehtoolliseen voivat osallistua vain ortodoksit.

Kirkkoleivät.

Neljännestä leivästä otetaan kannesta kaksi kolmion muotoista osaa, ensimmäinen hengellisen ja toinen maallisen esivallan puolesta. Leivän kyljestä otetaan muisteluosasia niiden elossa olevien puolesta, joiden nimet seurakuntalaiset ovat kirjoittaneet muistelukirjoihin tai lappuihin, jotka on tuotu kirkkoon.

Viidennen leivän kannesta otetaan kolmion muotoinen osa kuolonuneen nukkuneiden kirkon rakentajien muistoksi. Leivän kyljestä otetaan muisteluosaset niiden vainajien puolesta, joiden nimet ovat muistelukirjoissa.

Näin ehtoollislautasella eli diskoksella on koko kirkko; Kristus, Neitsyt Maria, pyhät ihmiset, elossa olevat ja edesmenneet.

Pappi laittaa tähden diskokselle ja peittää diskoksen ehtoollispeitteellä. Ehtoollismaljaan eli kalkkiin on kaadettu ehtoollisviiniä ja vettä. Kalkki peitetään ehtoollispeitteellä.

Opetettavien liturgia

Alkusiunaus	Pappi lausuu liturgian alkusiunauksen. Alkaa liturgian yhteinen osa.
Antifonit	Kuoro laulaa kokoontumisveisut. Useimmiten kolmantena antifonina lauletaan Vuorisaarnasta otetut autuuden lauseet (Matt. 5:3–12).
Pieni saatto	Pappi tai diakoni kantaa evankeliumikirjan alttarista kirkkosalin kautta kuninkaanovista pyhälle pöydälle. Ponomari kantaa saattokynttilää.
Tropari ja kontakki	Lauletaan päivän aiheesta kertovat veisut.
Prokimeni	Lukija tai diakoni lukee etulauseman. Sen jakeet on useimmiten otettu Psalmien kirjasta.
Epistola	Luetaan Uuden testamentin kirjeistä tai pääsiäisaikana Apostolien teoista.
"Halleluja" ja halleluja-lausemat	Lausemat ovat useimmiten Psalmien jakeita.
Evankeliumi	Pappi tai diakoni lukee sille päivälle määrätyn evankeliumitekstin, jota kuunnellaan seisten.
Saarna	Opetuspuhe seuraa useimmiten evankeliumin jälkeen.
Ekteniat	Rukoussarjoissa kuoro vastaa papin tai diakonin anomuksiin laulamalla: "Herra, armahda" tai "Anna, Herra".

Uskovien liturgia

Suuri saatto	Proskomidissa valmistellut ehtoollislahjat kannetaan uhripöydältä pyhälle pöydälle. Ponomari kantaa saattokynttilää.
Kerubiveisu	Suuren saaton aikana muistutamme mielellämme, että Jumalan luomat näkymättömät voimat ovat kanssamme tässä pyhässä palveluksessa.
Uskontunnustus	Tunnustamme uskomme ennen kuin ehtoollislahjat siunataan.
Eukaristia -osa	"Ottakaa ja syökää, tämä on minun Ruumiini" ja "Juokaa tästä, te kaikki, tämä on minun Vereni" (Matt. 26:26-28). Pyhä Henkeä pyydetään laskeutumaan ja muuttamaan leipä ja viini Kristuksen Ruumiiksi ja Vereksi. Tämä tapahtuu Kristuksen antaman käskyn mukaisesti.
Herran rukous	Isä meidän -rukous lauletaan.
Rukous ehtoollisen edellä	Ehtoolliseen osallistumisen edellä luetaan yhteen ääneen rukous. Sen jälkeen kumarrutaan maahan (ei pääsiäisaikana).
Papiston ehtoollinen	Papisto osallistuu ehtoollisesta alttarissa.
Kirkkokansan ehtoollinen	Ehtoollinen jaetaan kirkkokansalle kirkkosalin puolella. Ehtoollinen annetaan lusikalla suoraan suuhun. Ehtoollisen jälkeen voi käydä ottamassa apupöydältä lämpimään veteen sekoitettua jälkiviiniä ja siunattua leipää.
Kiitosveisut	Ehtoolliseen osallistumisen jälkeen kiitetään Jumalaa siitä, että olemme saaneet osallistua Kristuksen Ruumiiseen ja Vereen.
Loppusiunaus	Palveluksen päätteeksi käydään suutelemassa papin käsiristiä. Lopuksi lauletaan pitkän iän toivotus piispoille ja kaikille kristityille. Monissa seurakunnissa kuunnellaan vielä lukijan lukemia kiitosrukouksia ehtoollisen johdosta.

Rukous ehtoollisen edellä:

Uskon, Herra, ja tunnustan, että sinä olet totisesti Kristus, elävän Jumalan Poika, tullut maailmaan pelastamaan syntisiä, joista minä olen ensimmäinen. Vielä uskon, että tämä on sinun puhtain ruumiisi ja tämä on sinun kallis veresi. Sen tähden rukoilen sinua: armahda minua, anna anteeksi syntini, jotka olen tahtoen sekä tahtomattani tehnyt, sanoin ja teoin, tietoisesti ja tietämättäni, ja tee minut kelpolliseksi nuhteettomasti osallistumaan sinun puhtaimpiin salaisuuksiisi syntieni anteeksi saamiseksi ja iankaikkiseksi elämäksi. Sinun salaiseen ehtoolliseesi osalliseksi tee minut nyt, Jumalan Poika, sillä minä en ilmoita salaisuutta vihollisillesi enkä suutele sinua kuten Juudas, vaan niin kuin ryöväri tunnustan sinut: Muista minua, Herra, sinun valtakunnassasi. Herra, älköön pyhien salaisuuksiesi osallisuus tulko minulle syytteeksi älköönkä tuomioksi, vaan sielun ja ruumiin parannukseksi. Amen.

Liturgian päättyttyä seurakuntalaiset voivat onnitella toisiaan ehtoolliseen osallistumisesta sanoen: "Sielun ja ruumin pyhitykseksi." Siihen vastataan: "Jumalan kunniaksi."

28. Sakramentit

Sakramenteista käytetään myös nimitystä mysteerit eli salaisuudet

Kirkkomme sakramenttien lukumäärää ei ole täsmällisesti määritelty. Yleensä niitä kuitenkin luetellaan seitsemän. Yhden tulkinnan mukaan sakramenteja on vain yksi; Kirkko itse.

Sakramentin määritelmä:

Sakramentti on toimitus, jossa Pyhä Henki vaikuttaa.

Mirhavoitelu

Kaste

Avioliitto

EHTOOLLINEN

Sairaanvoitelu

Katumus

Pappeus

29. Kaste ja mirhavoitelu

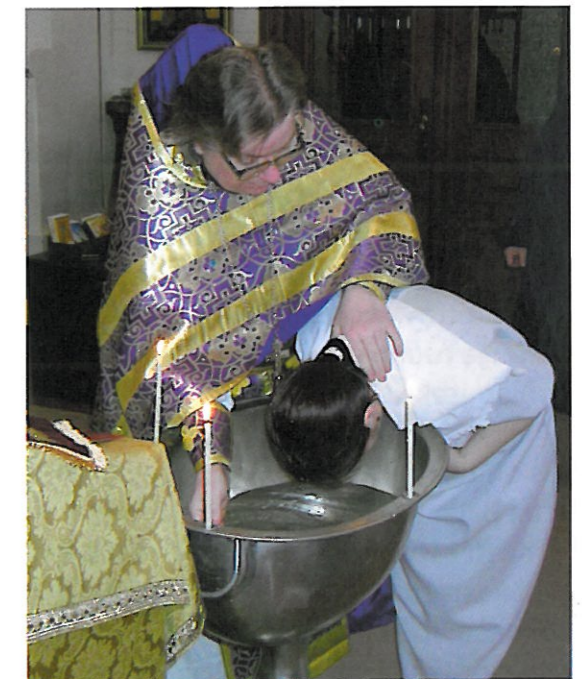
Kaste ja mirhavoitelu toimitetaan yleensä lapselle.

Kasteen sakramentti on kirkkoon liittyminen. Mirhavoitelussa kristitty saa Pyhän Hengen lahjan ja vahvistuksen elää ortodoksina.

Kaste

Kristus sanoi: "Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskennyt teidän noudattaa" (Matt. 28:19–20).

Aikuiskaste.

Kasteeseen valmistavat toimitukset

Kaste ei ole nimenanto. Vanhemmat valitsevat lapselleen nimen ennen kastetta. Nimenantorukoukset voidaan lukea, kun lapsi on kahdeksan päivän ikäinen. Ne voidaan toimittaa kirkossa, kotona tai jopa synnytyslaitoksella. Useimmiten nimenantorukous kuitenkin luetaan kastetoimituksen edellä.

Ennen kastetta pappi lukee eksorkismit eli pahankarkottamisrukoukset. Pieni lapsi ei ole itse tehnyt mitään paha, mutta syntyessään tähän pahan hallitsemaan maailmaan hän on alttiina pahan vaikutukselle.

Pahasta luopumisen jälkeen seuraa lupaus liittyä Kristukseen. Lapsikasteessa nämä lupaukset antaa kummi. Kummin tehtävänä on auttaa kastettua pysymään kastelupauksissa. Kastettava tai kummi lukee uskontunnustuksen, saman, joka lauletaan liturgiassa.

Kastetoimitus

Kastetoimituksen alussa toimitetaan vedenpyhitys. Pappi rukoilee Jumalaa lähettämään Pyhän Hengen pyhittämään kasteveden. Kasteen luonnollisin toimituspaikka on kirkko tai rukoushuone, paikka, jossa seurakunta kokoontuu.

Kastettava voidellaan "riemun öljyllä" sielun ja ruumiin parannukseksi ja uskon kuulemiseksi".

Öljiävoitelun vertauskuvallinen tarkoitus on tehdä kastettava niin "liukkaaksi", ettei paha saa hänestä enää otetta.

Kasteastian pitää olla tarpeeksi suuri, sillä kastettava upotetaan kasteveten kolmesti. Jollei upotuskastetta voida jostain syystä toimittaa, valellaan kastevetä kastettavan päälle kolmesti.

Kummi

Kastekäskyssä Kristus puhui opettamisesta. Kummilla on tärkeä tehtävä kummilapsensa opettamisessa. Kummin vastuu on sitä suurempi, mitä nuorempi kastettava on. Myös aikuiskasteessa kirkkoon liittyvä tarvitsee kummin hengelliseksi ohjaajakseen. Kummin pitää olla ortodoksi, mielellään samaa sukupuolta kuin kastettava. Näin kastettava saa oman hengellisen isän tai äidin, jonka tärkeä tehtävä on mennä kummilapsensa kanssa jumalanpalvelukseen ja rukoilla kummilapsensa puolesta.

Pyhitettyä kastevettä voidaan ottaa pulloon kasteen jälkeen esim. kodinpyhityksessä käytettäväksi. Kastevettä ei saa kaataa viemäriin, vaan esimerkiksi kukkapenkkiin.

Kreikkalaisessa kasteessa kummi voitelee kummilapsensa eikä oliiviöljyä silloin säästellä!

Kasteen jälkeen pappi pukee kastettavan valkoiseen kastepukuun. Kastepuku kuvaa puhtautta ja uutta elämää. Kastetulle annetaan kaularisti merkiksi siitä, että hän on Kristuksen seuraaja. Pienellä vauvalla voi olla risti kaulassa aluksi esim. kirkkomatkoilla ja isompana lapsi voi käyttää ristiä koko ajan.

Mirhavoitelu

Kristus opettaa, että ihmisen täytyy "syntyä vedestä ja Hengestä" (Joh. 3:5). Mirhavoitelussa kastettu saa Pyhän Hengen lahjan ja voiman pysyä kastelupauksissa.

Ap.t. 8:14–17

Apostolit saivat helluntaina Pyhän Hengen. Piispat jatkoivat apostolien työtä. He välittivät kastetuille Pyhän Hengen armolahjan käten päällepanemisen kautta.

Miksi sitten pitää käyttää mirhaa?

Kastettuja alkoi olla niin paljon, että piispat eivät itse ehtineet jokaiseen kasteeseen. Niinpä ruvettiin käyttämään piispojen valmistamaa ja siunaamaa mirhavoidetta merkinä piispan siunauksesta.

Hätäkaste

Kristityn velvollisuus on kastaa kuoleman vaarassa oleva kastetta haluava, koska kaste on pelastuksen edellytys (Mark. 16:16). Tarvittaessa hätäkaste toimitetaan vastasyntyneelle sairaalassa. Hätäkasteen voi toimittaa kuka tahansa kristitty Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen.

Voitelu.

Mirhavoitelun sakramentissa pappi tekee mirhavoiteeseen kastetulla siveltimellä pienen ristin kastetun otsaan, silmiin, sieraimiin, suuhun, korviin, rintaan, käsiin ja jalkoihin. Jokaisen ristinmerkin kohdalla hän sanoo: "Pyhän Hengen lahjan sinetti." Voideltava tai hänen kumminsa tai vaikka jokainen läsnäolija vastaa joka kerta: "Amen."

Uusi ortodoksi ottaa ensimmäiset askeleet kristittynä ristin jäljessä, evankeliumikirjan ympäri. Kastetulla tai

hänen kummeillaan on kädessään pala-va tuohus. Kastepöytä kierretään kolme kertaa. Saaton aikana lauletaan: "Niin monta, kuin teitä on Kristukseen kastettu, te olette Kristukseen pukeutuneet. Halleluja!"

Lopuksi pappi pyyhkäisee kastepuvun helmalla tai pienellä sienellä ylimääräisen mirhavoiteen pois. Kastetulta leikataan hiuksia ristinmuotoisesti, kuuliaisuuden merkiksi. Näin on seurakunnassa uusi jäsen. Ennen ensimmäiseen ehtoolliseen osallistumisesta voidaan toimittaa kirkottaminen, vaikkapa jo seuraavana sunnuntaina.

Kirkottaminen

Kastettu ja mirhalla voideltu lapsi tuodaan kirkkoon. Lapsen ja äidin puolesta luetaan rukouksia. Vauva osallistuu kumminsä tai vanhempiensä sylissä ensimmäisenä ehtoolliselle, heti papiston jälkeen.

Aikuisen liittyminen kirkkoon

Joku liittyy aikuisena ortodoksiseen kirkkoon. Jos hänet on aikaisemmin kastettu jonkin kristillisen kirkon jäseniksi, hän käy synnintunnustuksella. Sen jälkeen hänet liitetään ortodoksiseen kirkkoon mirhavoitelun sakramentin kautta. Jos hän siirtyy katolisesta kirkosta, häntä ei voidella mirhalla vaan hän käy synnintunnustuksella ja ehtoollisella.

Aikuinenkin saa kummin hengelliseksi ohjaajakseen. Kummin tehtävänä on tukea kummilastaan ja ennen kaikkea rukoilla hänen puolestaan.

Kirkottaminen.

Kirkkoon liittyvien voitelu.

Kastetoimituksen epistolassa pyhä apostoli Paavali muistuttaa kasteen merkitsevän yhteyttä Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen (Room. 6:3–11).
Evankeliumitekstinä luetaan Kristuksen kastekäsky (Matt. 28:16–20).

30. Ehtoollinen

Ehtoollinen on Kirkon elämän keskus. Se on Kristuksen Ruumis ja Veri leivän ja viinin muodossa. Siinä toteutuu yhteytemme Jumalaan ja toisiimme. Ehtoollinen kruunaa ja sinetöi kaikki kirkon pyhät sakramentit.

Kirkon jumalanpalvelukset ovat kaikille avoimia. Ehtoollisen sakramenttiin voivat kuitenkin osallistua vain ortodoksisen kirkon jäsenet.

31. Katumuksen sakramentti

Katumuksen sakramenttia kutsutaan myös synnintunnustukseksi ja synninpäästökseksi. Joudumme eroon Jumalasta kun teemme pahaa. Katumuksen sakramentissa palaamme Jumalan yhteyteen.

Synnit tunnustetaan Jumalalle. Pappi on läsnä Jumalan edustajana.

Sakramentin aikana keskustellaan rippisän kanssa. Hän antaa neuvoja ja ohjeita kuinka voi päästä eroon synnistä.

Papilla on vaitiolovelvollisuus. Hän ei saa kertoa kenellekään, mitä katumuksen sakramentissa on puhuttu.

Synnintunnustuksen päätteeksi katuva polvistuu. Pappi peittää hänen päänsä epitrakiililla ja lukee synninpäästörukoituksen. Lopuksi suudellaan evankeliumikirjaa ja papin käsiristiä. Papilta pyydetään vielä siunaus.

Katumuksen sakramenttiin valmistaudun miettimällä, mitä pahaa olen tehnyt. Mietin, kuinka voisin muuttaa omaa elämäni parempaan suuntaan.

Rippi-isä on pappi, jonka luona käydään synnintunnustuksella.

32. Avioliitto

Avioliiton sakramentissa mies ja nainen tuovat yhteisen liittonsa kirkon siunnettavaksi. Avioliitossa kuljetaan yhdessä kohti Jumalan valtakuntaa.

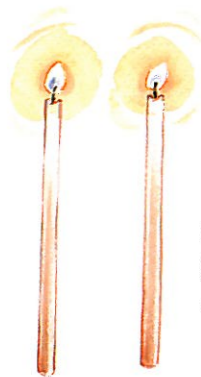
Ennen toimituksen alkua pappi kysyy: "Onko sinulla hyvä ja vapaa tahto ja vakava mieli ottaa aviopuolisoksesi tämä, jonka näet tässä vierelläsi." Vihittävät vastaavat: "On, arvoisa isä."

Ensin toimitetaan kihlaus. Pappi tuo alttarista pyhältä pöydältä kihlasormukset ja laittaa ne vihittävien oikean käden nimettömään.

Varsinainen vihkitoimitus alkaa keskellä kirkkoa. Vihittäville rukoillaan siunausta ja iloa hyvistä lapsista.

Viime kesänä olin kummitätini häissä. Pappi antoi vihittäville palavan tuohuksen käteen.

Tuohukset kuvaavat tässä hengellistä iloa ja avioliiton puhtautta.

Sormus kuvaa ikuista lupausta ja liiton pysyvyyttä. Sen merkiksi annetaan molemmille vain yksi sormus.

Kruunut kuvaavat aviopuolisoiden olevan perheensä "kuningas ja kuningatar". Kruunut ovat myös marttyyrien kruunuja, koska avioliitto on todistusta Kristuksesta.

Viinimalja kuvaa kaiken jakamista ja yhteistä elämää.

Aviopari kruunattiin. Mikko ja Pauli pitivät kruunuja morsiusparin pään yläpuolella.

Etsi Raamatusta avioliiton sakramentin epistola (Ef. 5:21–33) ja evankeliumi (Joh. 2:1–11) ja lue, mitä niissä sanotaan.

Yhteinen elämä alkaa yhdessä kulkemisella; pappi johdattaa vihityt kolmesti vihkipöydän ympäri. He ottavat ensimmäiset askeleet avioparina ristin jäljessä, vihkipöydälle asetetun evankeliumikirjan ympäri. Ympyrän kiertäminen merkitsee ikuisuutta.

Toimituksen päätteeksi uudelle avioparille toivotetaan "Monia armorikkaita vuosia".

Avioliittoon vihkiminen on vasta alku sakramentille, jota puoliset jatkavat koko yhteisen elämänsä ajan.

Lauloimme Isä meidän -rukouksen ja sen jälkeen aviopari joi yhteisestä viinimaljasta kolme kertaa.

Lopussa kruunut otettiin pois ja pappi johdatti vihityt ikonostaasin eteen. Aviopari suuteli toisiaan. Kummitäti suukottikin aika pitkään...

33. Pappuus

Kristus lähetti apostolit saarnaamaan evankeliumia eli ilosanomaa Kristuksesta ja antoi heille tehtäväksi toimittaa sakramenteja.

Apostolinen pappuus

Kristus valitsi opetuslastensa joukosta kaksitoista, jotka hän nimitti apostoleiksi (Luuk. 6:13–16). Apostolit vihkivät perustamiinsa seurakuntiin piispoja. Piispat taas vihkivät uusia piispoja ja apulaisiksi pappeja ja diakoneja. Tätä jatkuvuutta kutsutaan "apostoliseksi seuraannoksi".

Pappeudessa on kolme astetta; diakoni, pappi ja piispa.

Pappi on Kristuksen edustaja. Hän opettaa ja toimittaa jumalanpalveluksia. Pappi on seurakunnan paimen, ja vielä enemmän; hän on seurakuntalaistensa isä.

pastori = latinaksi pastor – paimen
pappi = latinaksi ja venäjäksi ja muillakin kielillä papa – isä

Pyhän apostoli Paavalin ohjeiden mukaan seurakunnan paimenen eli kait-sijan tulee olla "moitteeton, yhden vaimon mies..." (1. Tim. 3:1–13). Piispa on joko munkki, leski tai selibaatissa eli naimattomana elävä mies. Diakoni ja pappi voivat olla naimisissa, jos ovat avioituneet ennen diakoniksi vihkimistä.

Ortodoksisessa kirkossa ei ole naispappeutta.

Vihkiminen pappeuteen tapahtuu liturgiajumalanpalveluksen aikana. Diakoniksi ja papiksi vihkimiseen kuuluu pyhän pöydän kiertäminen kolme kertaa. Papin ja diakonin vihki piispa. Piispaa vihkimässä pitää olla ainakin kolme piispaa.

Papiksi vihittävä diakoni tuodaan kuninkaan ovista alttariin.

Kirkkokansakin saa osallistua papiston jäsenen vihkimiseen. Toimituksen aikana vihitty puetaan jumalanpalveluspukuihin, niin, että vihkivä piispa näyttää kunkin vaatekappaleen kansalle ja lausuu: "Aksios!" Kansa vastaa kuoron kanssa: "Aksios, aksios, aksios!"

"Aksios" – otollinen, sopiva

Jumalanpalvelusten ulkopuolellakin papiston jäsenet tunnistaa vaatetuksesta.

Heillä on yleensä musta viitta ja erityinen päähine.

Intiassa papisto käyttää mustan sijaan hyvinkin värikkäitä viittoja.

Piispalla on klobukki, musta tai valkoinen hunnullinen päähine. Papilla ja diakonilla on kovitettu kamilavka tai pehmeä skufia. Lisäksi piispalla on kaulassaan panagia eli Jumalansynnyttäjän ikoni ja papilla kaularisti.

Papiston hatut.

Jumalanpalvelusta varten papisto pukeutuu erityiseen jumalanpalveluspukuun. Puvun väri määräytyy kunkin päivän aiheen mukaan.

Diakonin jumalanpalveluspukuun kuuluvat stikari, hihat ja orari. Stikari on pitkä vaate. Hihat laitetaan ranteisiin. Orari on olkanauha, jonka diakoni nostaa oikealla kädellään ylös aina, kun hän lukee ekteniaa eli rukoussarjaa.

Papin jumalanpalveluspukuun kuuluvat alusstikari, epitraziili, hihat, kuvevaate, vyö ja feloni. Alusstikari on yleensä valkoinen.

Epitraziili on papin tunnusmerkki; ilman sitä hän ei saa toimittaa papillisia toimituksia.

Päällimmäiseksi pappi pukee felonin. Se on kuin haarniska, joka suojaa häntä pahalta.

Piispan jumalanpalveluspukuun kuuluvat alusstikari, epitraziili, vyö ja hihat, sakkos, omofori ja epigonaatio eli kuvevaate. Jumalanpalveluksissa piispalla on päässään ikonein koristeltu mitra. Kädessään hänellä on piispallisena tunnusmerkkinä sauva.

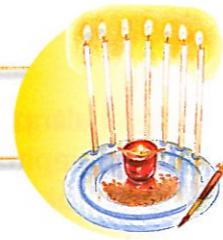
Ompelin kerran Lintulassa piispan sakkokseen napeiksi kulkusia.

Piispaa tai pappia tervehdittäessä häneltä pyydetään siunaus: laitetaan oikea kämmen vasemman päälle, molemmat kämmenet ylöspäin. Piispa tai pappi siunaa ristinmuotoisesti oikealla kädellään niin, että hänen sormensa muodostavat kirjaimet IC XC, Jeesus Kristus. Siunaavaa kättä suudellaan niin kuin ikonia tai ristiä.

34. Sairaanvoitelu

Sairaanvoitelu on sairaalle toimitettava rukouspalvelus, jossa rukoillaan sielun ja ruumiin parannusta. Useimmiten siihen liitetään myös katumuksen sakramentti.

Jos joku teistä on sairaana, kutsukoon hän luokseen seurakunnan vanhimmat. Nämä voidelkoot hänet öljyllä Herran nimessä ja rukoilkoot hänen puolestaan, ja rukous, joka uskossa lausutaan, parantaa sairaan. Herra nostaa hänet jalkeille, ja jos hän on tehnyt syntiä, hän saa sen anteeksi." (Jaak. 5:14–15)

Täydellisimmillään tämän sakramentin toimittamiseen tarvitaan seitsemän pappia. Useimmissa seurakunnissamme on vain yksi pappi, mutta mukaan voidaan kutsua muita seurakuntalaisia. Sakramentin aikana luetaan seitsemän epistolatekstiä, seitsemän evankeliumijaksoa ja seitsemän rukousta. Sairasta voidellaan seitsemän kertaa.

Sakramentin toimittamisessa käytetään viinillä sekoitettua öljyä.

Tämän sakramentin raamatullinen perustelu löytyy pyhän apostoli Jaakobin kirjeestä.

Viini on puhdistava aine. Kristuksen vertauksessa laupias samarialainen vuodatti ryöstetyn miehen haavoihin viiniä ja öljyä.

Siunatulla öljyllä voidellaan risti otsaan, rintaan ja käsiin. Jos jollakulla on esimerkiksi kipeät jalat, myös ne voidaan voidella.

Sakramentin aikana rukoillaan, että Jumala parantaisi sairastavan niin, että "hän voisi jälleen nousta kiittämään ja ylistämään Jumalaa".

Sairaanvoitelun sakramenttia ei toimiteta kuolemaisillaan olevalle.

Sairaanvoitelun sakramentti ei ole mikään taikatemppu tai varma parannuskeino. Toiset ovat parantuneet vaikeastakin sairaudesta, toiset taas ovat saaneet voimia kestää sairautensa tuottamat vaikeudet.

Vaikka ihminen ei parantuisikaan, sakramentin ei voida sanoa epäonnistuneen.

Kuolemansairaalle pappi vie ehtoollisen matkaevääksi ja vahvistukseksi viimeiselle matkalle.

Ehtoollisen sakramenttiin osallistuminen mahdollisimman pian sairaanvoitelun toimittamisen jälkeen kruunaa ja sinetöi tämänkin sakramentin.

35. Vedenpyhitys ja rukoushetket

Kristuksen kasteen juhla, 6. tammi-kuuta, toimitetaan suuri vedenpyhitys. Silloin kaikissa ortodoksisissa kirkoissa siunataan vesi, jolla voidaan viedä Jumalan näkymätöntä siunausta eteenpäin. Jos jumalanpalveluspaikka on lähellä vesistöä, on tapana mennä ristisaatossa

veden äärelle ja toimittaa vedenpyhitys siellä. Piispa tai pappi upottaa käsiristin kolmesti veteen ja pyytää Pyhää Henkeä siunaamaan veden. Pyhitettyä vettä vihomalla siunataan kirkko ja kirkkokansa.

Pieni vedenpyhitys toimitetaan aina kirkon nimipäiväjuhla, praasniekkana.

Silloinkin voidaan mennä veden äärelle, mutta vedenpyhitys voidaan toimittaa myös kirkossa sisällä.

Pyhitettyä vettä voi ottaa kotiin omista pulloissa.

Kodinpyhitys

Pyhitettyä vettä käytetään silloin, kun halutaan siunata koti. Monet pyytävät pappia toimittamaan kodinpyhityksen, kun on muutettu uuteen kotiin tai vanhaa kotia on remontoitu. Usein pappi tuo tullessaan pyhitettyä vettä, mutta jos halutaan, voidaan toimittaa pieni vedenpyhitys. Näin pyhitettyä vettä jää enemmän muuhunkin käyttöön, esim. perheen auton siunaamiseen.

Rukouspalvelukset

Pappia voi pyytää toimittamaan rukouspalveluksia erilaisissa elämäntilanteissa.

Jos joku on lähdössä matkalle, pappi voi toimittaa rukoushetken matkalle lähtevien puolesta.

Jos joku sairastaa, hän tai hänen läheisensä voivat pyytää rukoushetken sairaan puolesta.

Jos joku on saanut koulusta päästötodistuksen tai viettää merkkipäiväänsä, hän voi kiittää Jumalaa kiitosrukoushetkessä.

Nämä rukoushetket voidaan toimittaa joko kirkossa tai kotona. Samalla voi kutsua ystäviä mukaan yhteiseen iloon tai pyytää heidän tukeaan.

Vedenpyhitys kirkossa.

Auton siunaus.

Moottoripyörän siunaus.

36. Hautaus ja vainajien muisteleminen

Raamattu opettaa, että elämän ja kuoleman välillä ei ole rajaa (Joh. 5:24). Kirkon opetuksen mukaan kristitylle kuolema on syntymistä iankaikkiseen elämään.

Jos tiedetään kuoleman lähestyvän, voidaan pyytää pappi paikalle ja hän lukee rukoukset kuoleman hetkellä. Heti kuoleman jälkeen voidaan toimittaa panihida eli muistopalvelus, jossa rukoillaan edesmenneelle syntien anteeksiantamista ja ikuista muistoa Jumalan kasvojen edessä.

Kun vainajaa tuodaan kirkkoon, pappi kulkee arkun edessä ja suitsuttaa. Samalla lauletaan: "Pyhä Jumala, pyhä Väkevä, pyhä Kuolematon, armahda meitä."

Hautaustoimitus alkaa kiitoksella. Moni ihmettelee, mistä kiitetään. Hautauksessa kiitetään Jumalaa yhdessä vietetystä ajasta ja rukoillaan vainajalle pääsyä sinne, "missä ei ole kipua, ei surua eikä huokauksia, vaan on loppumaton elämä".

Toimituksen aikana avoin arkku on kirkon keskellä. Perinteen mukaan vainaja on puettuna juhlavaatteisiin ja hänen rinnallaan on ikoni.

Saattajat hyvästelevät vainajan. Arkun äärellä tehdään ristimerkki, kumarretaan ja suudellaan vainajan rinnalla olevaa ikonia. Jokainen voi myös siunata vainajan ristinmerkillä.

Piispa, pappi ja diakoni laitetaan arkkuun jumalanpalveluspukuunsa puettuna.

Hyvästelyveisuista:

"Tulkaa, veljet, ja Jumalaa kiittäen / antakaamme viimeinen tervehdys kuolleelle, / sillä hän on eronnut omaisistaan / ja kiiruhtaa hautaan. / Ei hän enää huolehdi turhista asioista / eikä vaivojen rasittamasta ruumiistaan. // Rukoilkaamme, että Herra hänet lepoon saattaisi!"

Arkku lasketaan hautaan. Ennen haudan peittämistä jokainen voi heittää sinne hiekkaa Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen.

Hautaristi tai hautakivi, johon on kaiverrettu risti, asetetaan vainajan jalkopäähän. Jalkopää tulee kohti itää.

Hautamuistomerkinä voi olla myös karjalaisittain "grobu"; pieni "mökki" haudan päällä.

Hautaustoimitus pääsiäisviikolla on täynnä pääsiäisen iloa. Suuren surun keskellä saattoväki saa monta kertaa kuulla kristinuskon ihanan ilosanoman: "Kristus nousi kuolleista, kuolemalla kuoleman voitti ja haudoissa oleville elämän antoi!"

Raamatun tekstin mukaan "Jos vehnänjyvä ei putoa maahan ja kuole, se jää vain yhdeksi jyväksi, mutta jos se kuolee, se tuottaa runsaan sadon." (Joh. 12:24)

Vainajien muisteleminen

Ortodoksisen perinteen mukaan hautaus ei ole viimeinen palvelus kuolleelle. Rukous edesmenneiden puolesta jatkuu. Se on ennen kaikkea rakkauden osoitus heitä kohtaan ja samalla osa omaisten surutyötä.

Pappia voi pyytää toimittamaan panihidan eli rukouspalveluksen vainajan puolesta. Panihida voidaan toimittaa kuolinpäivänä sekä ainakin 40. päivänä kuolinpäivästä lukien. Sen jälkeen panihida toimitetaan yleensä kuoleman vuosipäivinä.

Kirkkovuodessa on myös yleisiä vainajien muistelupäiviä. Kirkossa muistellaan kaikkia niitä vainajia, joiden puolesta kirkkoon on jätetty esirukouspyyntö muistelukirjaan tai lapulle.

Rukousveisu vainajien puolesta

"Saata, oi Kristus, sinun palvelijasi sielu lepoon pyhien joukkoon, missä ei ole kipua, ei surua eikä huokauksia vaan on loppumaton elämä".

Omaa rukousta vainajien puolesta voi kantaa kotona, kirkossa tai haudalla. Panihidan voi toimittaa kirkossa tai haudalla, joskus tarvittaessa myös kotona.

Kirkoissa on vainajien muistelupöytä, jolle voi viedä tuohuksen palamaan ja rukoilla kuolleiden puolesta. Muistelupöydällä olevassa astiassa on vehnänjyviä kätöksessä olevan elämän vertauskuvana. Ortodoksisen uskon mukaan sielu on kuolematon ja ylösnousemuksessa se saa iankaikkisen elämän.

Sanasto

aksios	'otollinen', 'sopiva'; pappeuteen vihittäessä laulettava toteamus
alkuseurakunta	Jerusalemiin n. v. 30 jKr. syntynyt kristillinen seurakunta
alusstikari	piispan ja papin jumalanpalveluspukuun kuuluva yleensä valkoinen viitta
amboni	ikonostaasin edessä olevan korokkeen kaareva uloke
amfiteatteri	puoliympyrän muotoinen ilman kattoa oleva rakennus, jossa on nouseva katsomo
analogi	kalteva lukupöytä, jonka päällä voi olla ikoni, kirja tai risti
antiminssi	silkkinen tai pellavainen liina, jossa on reliikki ja piispan allekirjoitus. Liina avataan liturgiassa ennen kuin ehtoollisastiat tuodaan suuressa saatossa alttaripöydälle.
apokryfiset evankeliumit	Raamatun ulkopuolelle jätetyt Kristuksesta kertovat tekstit
apostoli	"lähetetty", Kristuksen opetuslapsi, joka sai Pyhän Hengen ja lähti julistamaan evankeliumia
Assyria	huomattava valtio Pohjois-Mesopotamiassa, suurvalta 800-luvulta 600-luvulle eKr.
Astarte	kanaanilaisten epäjumala
Baal	kanaanilaisten epäjumala
Babylon	Assyrian kukistuttua v. 612 eKr. Babylonista tuli Välimereltä Persianlahteen ulottuvan valtakunnan pääkaupunki. Babylonin rauniot ovat nykyisestä Bagdadista 80 km etelään Eufraatin varrella.
basilika	suorakaiteen muotoinen kirkkorakennus
Dareios	Persian suurkuningas 500-luvulla eKr.
diakoni	'palvelija', pappeuden alin aste. Diakoni ei saa itsenäisesti toimittaa papillisia toimituksia kuten ehtoollista tai muita sakramentteja.

diakoniatyö	kirkollinen avustustyö
diskos	jalallinen ehtoollislautanen
edesmennyt	vainaja, kuollut
Efrata	Betlehemin toinen nimi
ehtoollislahjat	Kristuksen ruumis ja veri leivän ja viinin muodossa
ehtoopalvelus	illalla toimitettava jumalanpalvelus
eksorkismit	pahan karkottamisrukoukset esim. kasteen edellä
ektenia	rukoussarja
epistola	lukukappale Uudesta testamentista, yleensä apostoli Paavalin kirjeistä
epigonaatio	piispan jumalanpalveluspukuun kuuluva vinoneliön muotoinen kuvevaate
epitrakiili	piispan ja papin jumalanpalveluspukuun kuuluva niskan ympäri kiertävä liina
esipaimen	piispa, piispan puhuttelunimi; ”isä esipaimen”
esirukous	rukous toisen ihmisen puolesta. Esirukouksia pyydetään rukouksessa myös pyhiltä ihmisiltä
eukaristia	kiitosuhri, liturgian tärkein osa
evankelista	evankeliumin kirjoittaja (Matteus, Markus, Luukas ja Johannes)
evankeliumi	ilosanoma Kristuksesta
farisealainen, fariseus	juutalaisten uskonnollisen puolueen jäsen, joka noudatti juutalaista lakia tarkasti
filistealaiset	kansa, joka asutti Palestiinan rannikkoa
halleluja-lauselmat	evankeliumin edellä luettavat lauselmat, yleensä Psalmien jakeita
heksapsalmit	aamupalveluksessa luettavat kuusi katumuspsalmeja
helatorstai	Kristuksen taivaaseen astumisen juhla, 40 päivän kuluttua pääsiäisestä
helluntai	Pyhän Hengen vuodattamisen juhla, 50 päivän kuluttua pääsiäisestä, kirkon syntymäpäivä

Herran veli	Joosefin poika ensimmäisestä avioliitosta
horugvi	kirkkolippu, lipun muodossa oleva ikoni
ikoni	’kuva’, Kristusta, Jumalansynnyttäjää, enkeleitä tai pyhiä ihmisiä ja tapahtumia esittävä kuva
ikonostaasi	kuvaseinä alttarin ja kirkkosalin välissä
Jahve	Jumalan nimi (hepreaa)
juutalaiskristitty	juutalaisuudesta kristinuskoon kääntynyt
jälkiviini ja -leipä	ehtoollisen jälkeen nautittava siunattu leipä ja lämpimään veteen sekoitettu viini
kalkki	ehtoollismalja
kamilavka	papin tai diakonin kovitettu päähine
kanoni	aamupalveluksen veisu- ja lukukokonaisuus. Imossit lauletaan ja troparit luetaan. Kanonin aikana suudellaan evankeliumikirjaa.
karismaattinen	armolahjoihin perustuva, Pyhän Hengen armolahjoja saanut
katedraali	hiippakunnan pääkirkko, jossa on piispanistuini
katakombi	maalainen hautaluolasto, jossa kristityt vainojen aikana toimittivat jumalanpalveluksia
kerubi	monisilmäinen ja kuusisiipinen ruumiiton henkiolento
kielillä puhuminen	armolahja, jonka apostolit saivat Pyhän Hengen vuodattamisessa
kirkkoslaavi	vanhaa venäjää, kirkkokieli mm. Venäjällä
kirkottaminen	40 päivän ikäinen lapsi ja hänen äitinsä otetaan rukouksin vastaan seurakuntaan
klobukki	piispan tai luostariasukkaan päähine
kontakki	jumalanpalveluslaulu, joka opettaa juhlan aiheesta
kummi	kastetun hengellinen isä tai äiti
kuninkaan ovet	pyhä portti, ikonostaasin keskellä olevat ovet
Kristus	(kreikkaa) ’Voideltu’, Jumalan Poika
käsiristi	pyhällä pöydällä säilytettävä siunausristi, jota suudellaan mm. liturgian lopussa

käspaikka	koristeellinen liina ikonin yläpuolella
liitonarkku	arkku, jossa säilytetään laintauluja
linko	yksinkertainen heittoase, jolla pystyy lennättämään kiven tarkasti ja kauas kovalla voimalla
litaniateline	ehtoopalveluksessa leipien siunauksessa käytettävä teline, jolla on viisi leipää, vehnänjyviä, viiniä ja öljyä
liturgia	ortodoksien tärkein jumalanpalvelus, jossa toimitetaan ehtoollisen sakramentti
liturgiikka	jumalanpalvelusoppi
maallikko	ei papistoon kuuluva
marttyyri	uskonsa vuoksi surmattu
Messias	(hepreaa) "Voideltu", kreikaksi: "Kristus"
mirhavoide	piispojen valmistama ja siunaama voide, jonka kautta Pyhän Hengen armo vuodatetaan kastettuun
mitra	piispan jumalanpalveluspäähine
muistelukirja	vihko, johon voidaan kirjoittaa niiden elävien ja kuolleiden etunimet, joiden puolesta halutaan rukoilla
Nebukadnessar	Babylonian kuningas v. 605-562 eKr.
noviisi	luostarissa asuva harjoittelija, joka ei ole vielä antanut luostarilupauksia
omofori	piispan jumalanpalveluspukuun kuuluva hartialiina
opettavien liturgia	liturgiapalveluksen alkuosa, jonka keskeisenä osana on evankeliumin lukeminen
opetuslapset	Jeesuksen seuraajia ja oppilaita, jotka hän kutsui aloittaessaan julkisen toimintansa. Jeesuksen lähimpiin opetuslapsiin kuului 12 oppilasta. He saivat Pyhän Hengen ja heitä kutsutaan apostoleiksi.
orari	diakonin jumalanpalveluspukuun kuuluva olkavaate
ortodoksinen	oikein ylistävä. Tarkoittaa myös ortodoksisen kirkon jäsentä.
pakana	ei kristitty
pakanakristitty	pakanuudesta kristinuskoon kääntynyt

pakkosiirtolaisuus	juutalaiset vietiin Babyloniaan, pois omasta maastaan
palmusunnuntai	Kristuksen Jerusalemiin ratsastaminen, sunnuntai ennen pääsiäistä
panagia	piispan kaulassa oleva Jumalansynnyttäjän ikoni
panihida	rukouspalvelus vainajien puolesta
pappi	'isä', pappeuden toinen aste. Pappi opettaa ja toimittaa jumalanpalveluksia ja sakramentteja.
pastori	paimen, seurakunnan kaitsija
patriarkka	kaksi merkitystä: 1. Israelin kansan kantaisä, 2. kirkon johtajan arvonimi, esim. Konstantinopolin ekumeeninen patriarkka
pieni saatto	liturgiapalveluksen kulkue, jossa tuodaan esiin evankeliumikirja
piispa	pappeuden ylin aste, hiippakunnan johtaja, esipaimen
polyleio	'paljon öljyä, paljon valoa, paljon armoa'. Aamupalveluksen osa, jossa on juhlallinen evankeliumin lukeminen
ponomari	alttariapulainen
profeetta	Vanhan testamentin näkijä, ennustaja ja varoittaja
prokimeni	etulauselma ennen epistolan lukemista
proskomidi	liturgian ensimmäinen osa, jossa pappi valmistelee ehtoollisessa käytettävän leivän ja viinin
proskomidipöytä	alttarissa oleva uhripöytä, jonka ääressä pappi toimittaa proskomidin
psalmi	Raamatun laulu
pyhiinvaellus	matka pyhään paikkaan
pyhä pöytä	alttaripöytä, alttarin keskellä oleva pöytä, jonka päällä ehtoollisen sakramentti toimitetaan
pääsiäinen	kristittyjen tärkein juhla, Kristuksen kuolleista ylösnousemisen juhla. Juutalaiset viettävät pääsiäistä Egyptin orjuudesta vapautumisen muistoksi.
reliikki	pyhäinjäännös
rippi-isä	pappi, jonka luona käydään synnintunnustuksella

ristisaatto	kulkue kirkon ympäri, kirkosta toiseen tai esim. rantaan
saarna	opetuspuhe
saattokynttilä	saatoissa kannettava korkea kynttilä
sakkos	piispan jumalanpalveluspuvun osa
sakramentti	mysterio, salaisuus. Pyhä toimitus, jossa Pyhä Henki erityisellä tavalla vaikuttaa.
sakramenttilipas	alttaripöydällä oleva lipas, jossa säilytetään ehtoollista sairaita varten
sapatti	juutalaisten lepopäivä, lauantai
selibaatti	naimattomuus
serafi	monisilmäinen ja kuusisiipinen ruumiiton olento
skufia	piispan, papin tai diakonin pehmeä päähine
slaavilainen perinne	Venäjällä ja muissa Itä-Euroopan maissa noudatettavat kirkolliset tavat
solea	ikonostaasin edessä oleva koroke
stikari	diakonin ja ponomarin jumalanpalveluspuku
stikiira	psalmin jälkeen laulettava veisu, joka kertoo päivän aiheesta
suitsutus	kuvaa rukousta, joka nousee Jumalan kasvojen eteen
suojeluspyhä	nimikkopyhä. Pyhä, jonka mukaan kristitty on saanut nimensä.
Suuri neuvosto	juutalaisten korkein uskonnollinen elin, juutalaisten eduskunta
suuri saatto	liturgiapalveluksen kulkue, jossa tuodaan esiin ehtoollislahjat ja siirretään ne uhripöydältä pyhälle pöydälle
synagoga	juutalaisten rukoushuone
synoptiset evankeliumit	yhdenmukaiset evankeliumit (Matteus, Markus ja Luukas)
tappara	sotakirves
temperatekniikka	ikoninmaalauksessa käytettävä tekniikka, jossa jauhevärien sidosaineena on kananmunan keltuainen

teofania	"Jumalan ilmestyminen", Kristuksen kasteen juhla 6. tammikuuta
teologi	uskon ja Jumalan sanan tutkija
traditio	perinne
tropari	jumalanpalveluslaulu, joka opettaa juhlan aiheesta
tsasouna	ortodoksinen rukoushuone
tuohus	mehiläisvahasta tehty kirkkokynttilä
tuomari	Israelin kansan johtaja Vanhan testamentin aikana
uhripöytä	alttarissa oleva pöytä, jonka ääressä pappi toimittaa proskomidin
uskovien liturgia	liturgian tärkein osa, jossa toimitetaan ehtoollisen sakramentti
Uspenski	Jumalanäidin kuolonuneen nukkumisen juhalle pyhitetty kirkko
vainajien muistelupöytä	kirkkosalissa oleva pöytä, johon voi sytyttää tuohuksia ja samalla rukoilla edesmenneiden puolesta
vanhurskas	ihminen, joka noudattaa Jumalan tahtoa
vaskimeri	Jerusalemmin temppelin esipihassa ollut suuri vesiallas
vesuri	miekan tapainen iso veitsi, jolla katkotaan esim. pajuvesakkoa ja karsitaan oksia
vigilia	lauantai-iltaisin ja juhlapäivien aattona toimitettava jumalanpalvelus
yleiset kirkolliskokoukset	Vuosina 325–787 pidettiin seitsemän yleistä kirkolliskokousta, joihin kokoontui edustajat kaikista paikalliskirkoista. Kokouksissa vahvistettiin kirkon oppi.